

GATUNAMN
I ESLÖV
DEL II

Eslövs museums skriftserie 7

Joel Sallius

GATUNAMN
I ESLÖV
DEL II

Eslövs museums skriftserie 7

Detta verk är licensierad under en Creative Commons Erkännande-IckeKommersiell-DelaLika 3.0 Unported license. För att ta del av en kopia av licensen besök följande <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/deed.sv>.

Omtryck Eslöv

1 9 7 1

Förord

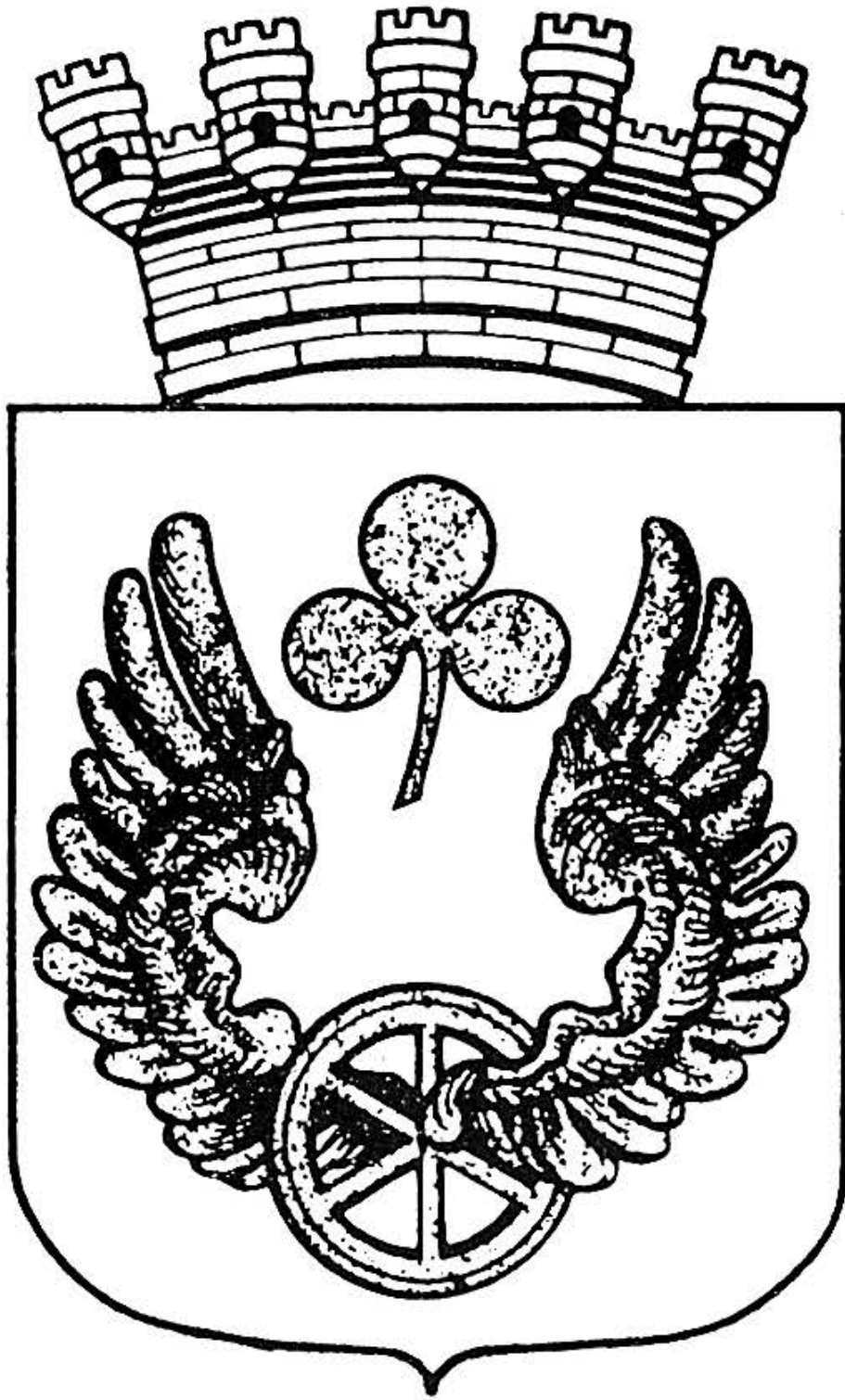
I första delen av "Gatunamn i Eslöv" redogjordes för behandlingen av namnfrågorna fram till 1917, det år då en betydelsefull namnrevision företogs. Det antydde i förordet, att en senare del skulle komma med redogörelse för vad som skett de följande åren på detta område. Nu föreligger denna andra del, i vilken framställningen om gatunamnen i Eslöv förts fram till 1971, det år då Eslövs kommunblock blev färdigbildat.

Liksom tidigare bygger denna redogörelse på studium av kartor med åtföljande beskrivningar, genomgång av protokoll från fullmäktigeförsamlingar och nämnder, kyrkoböcker och samtida årgångar av lokaltidningarna, kalendrar och publikationer av olika slag.

Ett stort antal eslövsbor har utfrågats, och till dem alla framföres ett varmt tack för alltid visat tillmötesgående. Jag tackar fil. dr Ingemar Ingers, Lund, för hans värdefulla hjälp, när det gällt frågor rörande ortsnamnsforskningen, och till slut riktas ett tack till Kulturnämnden, som möjliggjort utgivningen av de båda delarna beträffande gatunamnen i Eslöv.

Eslöv i maj 1971

J. Sallius

Eslövs stads vapen

Gatunamn i Eslöv

Del II

Eslöv blev stad den 1 januari 1911. Med anledning härav skrev dåvarande riksheraldikern till den nyinrättade stadsstyrelsen och undrade, om man hade några särskilda önskemål beträffande ett blivande vapen för staden. Riksheraldikern föreslog själv ett grönt klöverblad på guld- eller silverfält med en murkrona på skölden.

Stadsstyrelsen svarade, att platsen där Eslöv var beläget hade, ända tills den blev bebyggd, till största delen utgjorts av obruten fäladsmark. Först sedan den genom järnvägarna kommit i närmare beröring med det kringliggande bördiga landskapet, hade den nått någon blomstring. Eslöv hade uteslutande järnvägarna att tacka för den utveckling som skett. Man ville därför som önskemål uttala, att vapnet måtte symbolisera dessa förhållanden och föreställa en obruten, stenbunden ljunghärad mark varå en plog arbetar sig fram samt med ett lokomotiv i bakgrunden.

Riksheraldikern ställde sig avvisande, och i slutet på året insände stadsstyrelsen ett nytt förslag: "I blått fält ett klöverblad och ett vingat hjul, båda av guld, betecknande odlingen och samfärdslen, de båda faktorer som skapat staden och varav den fortfarande till stor del uppehålls. Över skölden en murkrona." Detta förslag godkändes, och den 22 december 1911 fastställde Kungl. Maj:t vapnet.

Om ett annat förslag till stadsvapen, som riksheraldikern inte fick tillfälle att yttra sig över, kan man läsa i ett kåseri om den tidens mera kända kommunalmän på eslövs-spalten i Arbetet en tid senare. Där heter det: "En känd figur är Salubrinets uppfinnare och fabrikör. Hans namn är världsbekant, hans fabrikat är världsberömt, ja i sådan utsträckning att någon ansåg, att vi borde ha salubrinetiketten i stadens vapen."

Järnvägarna skapade Eslöv, men de skapade också problem för Eslöv. Det visade sig nämligen snart, att förbindelsen mellan de västra och östra delarna av samhället krävde omfattande och kostbara insatser från såväl kommunalt håll som från järnvägsmyndigheternas sida för att de växande anspråken på bekväma och ändamålsenliga trafikleder skulle kunna tillgodoses.

Norra banporten i Östergatan var ursprungligen av blygsamma dimensioner med en bredd av omkring fyra meter, alltså som vägportarna vid Ellinge och Stehag. Man lyckades inte komma överens med järnvägsstyrelsen om en utvidgning utan det blev process, som fördes ända upp till högsta domstolen. I december 1887 kom utslaget som innebar, att järnvägsstyrelsen ålades att betydligt bredda genomfarten. Den senaste förändringen skedde i samband med de stora omändringsarbeten beträffande spårsystemet och järnvägsstationen som avslutades 1914. Den befintliga vägporten tillbyggdes och höjdes och ytterligare en vägport uppfördes omedelbart öster om den förra.

Söder om stationsområdet fanns vid nuvarande Medborgarhuset en övergång, ursprungligen en gångväg från de fastigheter som vid tiden för stambanans tillkomst uppförts öster om denna vid Bangårdsgatan, en i dag nära nog bortglömd och föga använd gatuled. I en av dessa fastigheter inrymdes "möllare Otterstedts salon" enligt en anteckning i husförhörslängden för åren 1856—63, och det finns anledning förmoda att gångvägen flitigt utnyttjades av ungdomar och

kanske också av äldre från såväl Västra Sallerup som Eslöv. "Bøjelse för dans, kortspel och dryckenskap finnes och utövas av många, gamla som unga," klagar dåvarande pastorn i Västra Sallerup E. Lundegård i en ämbetsberättelse från 1863.

Fastigheterna hade körväg österut, men gångvägen fick efter hand karaktären av en markväg och upptogs i byggnadsplanen som en naturlig förbindelseled mellan de på ömse sidor om järnvägen liggande områdena i södra delen av samhället. Den kallades först Södra Bangatan och efter 1891 Nya Kyrkogatan, eftersom den ledde till den då nyuppförda kyrkan. (Gamla Kyrkogatan gick från järnvägsstationen till Eslövs bryggeri. Den hade fått sitt namn efter en gammal kyrkstig.)

Från början fanns ju endast ett spår, men bangården utvidgades i snabb takt och därmed följde också stora besvärigheter. Bommar och bevakning ordnades, men riskerna för olyckor blev allt större. Järnvägsstyrelsen ville av säkerhetsskäl stänga övergången för den allt mer ökande gatutrafiken. I årtionden planerades, diskuterades och underhandlades utan resultat. I november 1905 vidtog järnvägsledningen den drastiska åtgärden att hos länsstyrelsen hemställa om handräckning för att kunna stänga övergången för allmän trafik. Länsstyrelsen ville inte medverka härtill. Den ansåg att övergången sedan lång tid tillbaka använts som allmän trafikled och ingått i den för Eslöv fastställda byggnadsplanen och varit upptagen som bygdeväg inom Harjagers härads väghållningsdistrikt. Hovrätten, hos vilken järnvägsstyrelsen anförde besvär, följde länsstyrelsen och detsamma gjorde Kungl. Maj:t genom utslag den 27 mars 1908.

Redan 1904 hade järnvägsstyrelsen i samband med den omfattande plan för järnvägsstationens om- och tillbyggnad och bangårdens utvidgning som härovan nämnts, föreslagit stängning av överkörslin och en underkörslin i den planerade Larmgatan 150 meter längre söderut. Detta motsatte sig

kommunalfullmäktige, som den 26 juli med nio röster mot sex på förslag av P. Håkansson, salubrindoktorn, beslöt förorda en underkörsel i Nya Kyrkogatan. Det är mot denna bakgrund man skall se järnvägsstyrelsens handlande.

Nya diskussioner följde och nya förhandlingar upptogs mellan Statens Järnvägar och de kommunala myndigheterna. Järnvägsstyrelsen var emellertid obeveklig och kunde genom sitt ställningstagande hindra fastställelse av den nya stadsplan, som var under utarbetande och som med rätta ansågs vara nödvändig för samhällets fortsatta utveckling. I december 1912 beslöt stadsfullmäktige att hos Kungl. Maj:t hemställa om att den del av Nya Kyrkogatan som utgjordes av järnvägsövergången måtte utgå ur stadsplanen mot att Statens Järnvägar iordningställde Larmgatan från Södergatan till Grönegatan med vägport. (Grönegatan motsvaras i dag av Ystadvägens norra del. Ursprungligen hette gatuleden Södergatan. 1890 ändrades namnet till Grönegatan och 1917 blev det Ystadvägen).

Håkansson överklagade beslutet. I besvärsskrivelsen anges en rad ekonomiska och tekniska förhållanden, som enligt klaganden talar för Nya Kyrkogatan men där återfinns också synpunkter, som för tanken tillbaka till järnvägarnas barndom och tillika visar svårigheten att förutse en kommande utveckling. Bl. a. heter det: "Den senare korspunkten (mellan Södergatan och Larmgatan) är belägen på en sluttning å Södergatan, och det är högst olämpligt och farligt att å en sluttning förlägga en dylik korspunkt, allrahelst då hästarna å sluttningen vändas mot ett å järnvägsspåren framrusande tåg som utspyr rök och ånga och därvid möjligen möta hästar, som blivit skrämda av ett tåg, som framgått över dem."

I maj 1913 godkändes emellertid en överenskommelse med Statens Järnvägar om en vägport i Larmgatan. Så kom första världskriget och alla planer stoppades. Efter fredsslutet uppstod en omfattande arbetslöshet. Statliga och kom-

munala beredskapsarbeten ordnades, och i maj 1921 föreslog järnvägsstyrelsen som ett lämpligt sådant arbete byggandet av en vägport men inte i Larmgatan utan i en ny gata 120 meter söder om denna. I januari 1922 godkände stadsfullmäktige förslaget, längre fram på året togs de första spadtagen, men det dröjde ända till 1927 innan den efterlängtnade vägporten kunde invigas. Den nya gatan fick namnet *Trehäradsvägen*.

Namnet Trehäradsvägen syftar på de tre häraderna Harjager, Frosta och Onsjö. Häradet är en sedan forntiden bestående indelning av landskapet i mindre områden. Hur denna indelning uppkommit är höljd i dunkel, men sin från 1200-talet kända geografiska omfattning bibehåller de olika häraderna i allt väsentligt än i dag. Deras främsta uppgift har bl. a. legat på rättskipningens område.

Västra Sallerups socken och därmed även Eslöv tillhörde på sin tid Harjagers härad. Fram till 1916 ingick Eslöv i Rönnebergs, Onsjö och Harjagers härads domsaga med tingsställe i Äkarp, Marieholm. Nämnade år överflyttades staden på därom gjord begäran till Frosta domsaga och bildade eget tingslag med tingsställe i Eslöv, där domsagokansliet var förlagt. Domsagan benämndes Frosta och Eslövs domsaga. Tingssammanträdena hölls i rådhusets sessionssal. 1957 uppfördes det nuvarande tingshuset söder om rådhuset. Antalet allmänna ting hade väsentligt utökats och kansliokalerna i rådhuset behövde staden disponera för egen del.

Harjagers härads vapen föreställer en springande hare på ett berg med tre toppar. Men Harjager har ingenting med hare att göra. Häradet bär sitt namn efter den gamla tingsplatsen Stora Harrie, som 1394 skrevs Harthakre magle. Harthakre betyder de hårda åkrarna. Magle kommer av det forndanska meghle, stora.

Frosta härads vapen kan bäst beskrivas genom att återge den heraldiska förklaringen. ”I fält av silver ett uppskjutande blått standar med tre tungor, belagt med ett genom-

*De tre häradernas vapen
Harjager, Frosta och Onsjö*

gående kors som i varje vinkel är åtföljt av en femuddig stjärna, allt av guld och med blå stång." Man anser att namnet uppkallats efter en styresman, Froste. I äldre tid kallades häradet även Dapra härad, och det kan bero på att en annan styresman burit namnet Dapre, den sorgsne.

Onsjö härad, Othinshæret, anses betyda Odensdyrkarnas härad. Vapnet innehåller bilden av en fågel, en duva.

Trehäradsvägen går mellan Gröna Torg och Betgatan utmed norra gränsen för den forna Västra Sallerups torvmosse. Mossen var en allmänning för bönderna i Västra Sallerups by och indelad i en mängd skiften. För att komma till de längst bort belägna, där i dag bl. a. Svensk Bilprovning har sina lokaler, fanns en liten obetydlig markväg som samtidigt var utfart från egendomen Västra Sallerup 4²³, för äldre eslövsbor känd som Sandgrenska stället efter en av ägarna och inköpt av staden 1918. Järnvägen lades tvärs över mossen och så tillkom ytterligare en övergång. Den förseddes så småningom med två svängbara bommar av gängse modell med på överliggarna placerade varningstavlor innehållande den välkända uppmaningen

Passera ej banan,
då tåg höres eller synes.

I 1917 års stadsplan ingår övergången i en gata med namnet *Grindvägen*. Numera är gårdsbyggnaderna till Sandgrenska stället rivna och passagen över järnvägen stängd för trafik utom för gående till och från koloniområdet Prästkragen.

Mellan stambanan, den förutvarande Grindvägen och Sallerupsvägen ligger Eslövs kyrkogård. I gamla tider fick sockenborna sina sista vilorum invid Västra Sallerups medeltidstempel. Ordet kyrkogård betecknade ursprungligen det avskilda området kring en kyrka. År 1864 togs en särskild begravningsplats i bruk på andra sidan prästgården. Det var strax efter det att en förhärjande smittkoppsepidemi

dragit fram över trakten följt av en tyfusepidemi. Mellersta delen av detta område reserverades för en ny kyrkobyggnad. På uppdrag av kyrkans patronus, greve Carl Dücker på Ellinge, hade den kände kyrkoarkitekten Helgo Zettervall 1867 upprättat ritningar härtill. Dessa kom emellertid att stanna på papperet eftersom man inte visste, hur det nya samhället Eslöv skulle utvecklas. Skulle det kanske i framtiden komma att bilda en egen församling? Då borde kyrkan inte ligga i Västra Sallerup. I tjugo år funderade man. Den 20 oktober 1887 hölls en viktig kyrkostämma under ledning av dåvarande kyrkoherden Lorentz Edelberg. På denna stämma beslöt man, att en ny kyrka skulle uppföras på Per Larssons i Eslöv fäladsmark på en plats som var belägen mitt för Södra Bangatan, nuvarande Kyrkogatan, invid köpingens gata som det heter i protokollet. Samtidigt beslöt man att en kyrkogård skulle anläggas på åbon Johannes Nilssons i Västra Sallerup ägor omedelbart väster om stambanan på en yta av fem tunnland.

Begravningsplatsen invigdes på hösten 1889 av Edelberg, biträdd av ämbetsbröder från grannförsamlingarna. Samtidigt förrättades den första jordfästningen. Invigningen refereras i Eslöfs tidningar den 3 september på följande, något förbryllande sätt.

”Vestra Sallerups sockens nya begravningsplats vid Eslöfs köping invigdes i söndags e.m. af kyrkoherden Edelberg, assisterad af kyrkoherdarna Lundgren i Örtofta, Holmberg i Borlunda, Schartau i Strö och Oléen i Trollenäs. Efter afsjungandet af psalmen 105, v. 1—3 under accompagnement af Eslöfs musikförening med bleckinstrument höll kyrkoherden Edelberg ett gripande och värtaligt föredrag. Efter talet framsades af assistenterna några skriftord anslutande till detsamma, hvarefter kyrkoherden Edelberg förklarade begravningsplatsen invigd. Därefter förrättades den första begravningen.

Den högtidliga handlingen stördes på ett mycket obehag-

ligt sätt af barnskrik från medförda små verldsmedborgare. Tjutet pågick nära hela tiden, och oaktat både polismän och annat förståndigt folk hörde detsamma, gjorde ingen en min af att stäfja oljudet.”

Vid huvudingången till kyrkogården uppfördes ett enkelt gravkapell. Tegel och annat lämpligt byggnadsmaterial tog man från Västra Sallerups gamla kyrka. Hur kunde sådant ske? undrar man. Det är en historia med många oväntade inslag.

Man hade ju beslutat att bygga en ny kyrka i Eslöv. Eftersom patronus inte var skyldig att underhålla mer än en kyrka i församlingen och inte erbjudit sig att fortfarande bekosta underhållet av den gamla, beslöt man på en kyrkostämman den 5 september 1888 att anhålla om nådigt tillstånd att få riva den gamla kyrkan. Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien, som fick ärendet för yttrande, tillstyrkte framställningen. Kyrkan var visserligen gammal, medgav akademien, men den hade genom tillbyggnader förlorat sin ursprungliga karaktär. I kyrkan fanns inte enligt akademien något märkligt, om man bortsåg från en av huggna stenar utförd bågställning i den västra gaveln och målningar med runinskrifter under kalkkrappningen. Kungl. Maj:t medgav att den gamla kyrkan fick rivas, när en ny uppförts i Eslöv.

Man tvekade emellertid, när det gällde att verkställa rivningsplanerna. En kommitté hade hand om de kyrkliga byggnadsfrågorna, och i den var Edelberg ordförande. På hans förslag togs frågan upp på nytt. Man borde undersöka om inte underhållet av den gamla kyrkan skulle kunna lösas på något sätt, exempelvis genom församlingens försorg. På en kyrkostämman den 21 augusti 1890 togs ärendet upp till behandling. Från byggnadskommittén förelåg ett förslag, som gick ut på att den äldre delen av kyrkan skulle bibehållas och församlingen åtaga sig underhållet. 1793 hade kyrkan försetts med ett tvärskepp åt norr. Det utgjordes av

en kvadrat med något mer än tio meters sida utvändigt (18 alnar) och var utfört i rött tegel. Kommittén föreslog, att denna tillbyggnad skulle rivas och att tegel och annat brukbart material måtte dels användas till uppförande av ett gravkapell på den nya begravningsplatsen vid Eslövs köping och dels försäljas.

Som motivering för sitt förslag framhöll kommittén, att det skulle kosta mer att riva den gamla kyrkan än att nöd- torftigt underhålla den. Den skulle kunna tjäna som gravkapell och vara till mycket annat gagn. Tillbyggnaden däremot var fullkomligt onödig och den var dessutom ful. Underhållskostnaderna skulle komma att öka, medan den däremot hade ett realiserbart värde, om den revs. Meningarna var delade, men med 7939 röster mot 4104 — man röstade på den tiden enligt fyrkskalan med s.k. penningstreck — godkändes kommitténs förslag. Västra Sallerups kyrka var räddad. Den omtvistade tillbyggnaden revs och gravkapellet byggdes. Det stod kvar till 1925, då det nuvarande togs i bruk.

* * *

Den första namngivningen av gatorna i Eslöv skedde 1881 inom dåvarande köpingen. 1897 antog man ett namnförslag inom Västra Sallerups municipalområde, vilket liksom en ring omslöt det ursprungliga stationssamhället. Efter stadsbildningen 1911 kom så den stora namnrevisionen 1917. Om detta har berättats i första delen av "Gatunamn i Eslöv".

Det skulle dröja något mer än tjugofem år, innan frågan om en översikt av namngivningen ånyo blev aktuell. 1940 hade stora delar av Västra Sallerups socken införlivats med staden. Det var områdena västerut. Österut hade flygfältet anlagts. Industriområdet krävde ytterligare planläggning och detta gällde inte minst de angränsande bostadskvarteren. På många andra håll inom staden hade åtskilligt hänt sedan 1917.

Stadsfullmäktiges dåvarande ordförande och ordföranden i byggnadsnämnden, distriktslantmätare Carl Edelberg, inlämnade till stadsfullmäktige i januari 1944 en motion av följande lydelse.

”Sedan stadsplanerna för såväl östra som västra stadsdelarna numera tagit fast form och slutbehandlats i stadsplanekommittén, torde det vara tid att tänka på den namngivning av å desamma upptagna gator och byggnadskvarter, som stadsfullmäktige har att låta utarbета och antaga. Även inom övriga delar av staden har under årens lopp så stora förändringar inträtt i planläggningen, att en namnrevision inom dessa stadsdelar synes vara påkallad.

Undertecknade får därför hemställa att stadsfullmäktige ville utse en kommitté, bestående av förslagsvis fem personer, som finge i uppdrag att utarbета och till byggnadsnämnden för vidare befordran till stadsfullmäktige överlämna förslag till namn å gator och kvarter i staden.”

På februarisammanträdet beslöt stadsfullmäktige bifalla motionen, och i utredningskommittén valdes distriktslantmätare Carl Edelberg, fil. mag. Erik Palm, fru Linnea Rydelius, doktor Bo Sahlin och landstingsman J. Sallius. Sekreterare blev kommunalborgmästare Herman Jönsson. Stadsingenjör Ernst Edestad och stadsarkitekt Helge Barkenius anmodades av kommittén att delta i arbetet.

Hösten 1945 var kommittén färdig med sitt uppdrag. På stadsfullmäktiges augustisammanträde redovisades förslaget, innan det gick till byggnadsnämnden och drätselkammaren för yttrande. I sin framställning anförde kommittén inledningsvis ”att den utgått från den synpunkten, att uppgiften att ge namn åt gator, torg, kvarter m.m. inom en kommun inte är en alldeles betydelselös sak. Ett namn skall ha färg och klang, det skall vara språkligt riktigt, och det skall finnas en mening bakom det. Geografiska synpunkter bör läggas på namngivningen såväl som topografiska och historiska. Korta och bekväma skall dessutom namnen vara.”

Med tanke på sista punkten i denna programförklaring förstår man, att namnberedningen i det längsta hade tvekat att föreslå en så otymplig benämning som Christian E. Nilssonsgatan. Men som det framhålles i motiveringen härför hade det legat kommittén varmt om hjärtat att vilja hugfästa minnet av en av samhällets grundare. Det var dåvarande Kanalgatan söder om stadsparken som föreslogs få namn efter eslövskungen. Här gick en gång Eslövsbäcken, som kom att tjänstgöra som samhällets huvudavlopp. 1867 gjordes en första upprensning av diket och medlen härtill, 600 kronor, anskaffades av Chr. E. genom hoptigging.

Tanken på att uppkalla gator och öppna platser efter märkesmän i köpingen och staden hade förts fram redan 1917 men fått anstå. 1944 års namnkommitté ansåg att tiden nu var inne att framlägga förslag härom. Det fanns många att välja på. Chr. E. Nilsson är redan nämnd. Namnet Sturegatan, som kommittén fann tämligen omotiverat, föreslogs ändrat till Albert Sahlins Väg. Annexgatan borde bytas ut mot Per Håkanssons Väg efter salubrindoktorn. Lilla Kvarngatan skulle lämpligen kunna ersättas med Nils Johnsons Väg ansåg man efter grundaren av firman med samma namn, en av stadens donatorer och på sin tid intresserad kommunalman. Man föreslog vidare Nils Kulneffs Väg och Jonassons Väg. Med. dr Nils Kulneff deltog livligt i det kommunala arbetet och ivrade bl.a. för den högre undervisningens ordnande. Skomakarmästare Rudolf Jonasson var stadsfullmäktiges ordförande under åren 1926—38 och därefter Eslövs förste kommunalborgmästare. Genom gatunamnet Dückers Väg ville man erinra om greve Carl Dücker på Ellinge, som bl.a. tog verksam del i handläggningen av frågan om Eslövs skiljande från Västra Sallerups socken. Ytterligare två sammansättningar med personnamn hade kommittén rekommenderat, nämligen Edelbergsparken (kontraktspastor Lorentz Edelberg) och Carl Engströms Park (grosshandlare Carl Engström, en av Eslövs första köpmän, kommunalman, donator).

Debatten i stadsfullmäktige blev livlig. Den kom inte minst att kretsa kring den känsliga frågan om personnamnen, men även andra detaljer togs upp till skärskådande. Sålunda hade kommittén för att det gamla lägenhetsnamnet Svin-stallarna inte skulle glömmas bort bl.a. föreslagit sådana namn som Stallgången och Galtastigen. Det väckte opposition. Den gamla beteckningen sträte förekom i ett par sammansättningar, och härom var meningarna delade. Några enligt kommitténs uppfattning intetsägande namn som Atollgatan och Mångatan hade föreslagits utbytt mot mera lokalt betonade. I Skåningen för den 1 september 1945 kan man följa överläggningen.

”I ärendet rörande namnförslaget å gator och kvarter m.m. inleddes diskussionen av

hr Penser, som gjorde en del smärre erinringar mot några av namnen. I stort sett var förslaget mycket gott och välbetänkt. Emellertid fann han det inte så lyckat att ha ett så långt gatunamn som Christian E. Nilssonsgatan. Särskilt inte initialen borde följa med. Varför inte förkorta det till Christian Nilsgatan, ett hederligt skånskt namn. Han invände även emot Galtastigen och Stallgången. Det är farligt att utmana folkhumorn på det sättet, ingen vill väl befinna sig på Galtastigen även om han kanske är på krigsstigen. Och vem vill bo i en Stallgång. Det kan bli både Stollgången och Stolgången.

Att ändra namn på gator, som redan hunnit få invanda namn, är inte lämpligt. Således bör man inte ändra Sturegatan till Albert Sahlins väg. Familjen Sahlin bör utan tvekan hedras med ett gatunamn, men det kan utan svårighet ske med en ny gata och då skall man bara ta med namnet Sahlin, alltså ej förnamnen. Samma är förhållandet med en del andra namn såsom Edelbergsparken, Carl Engströms park o.s.v. Fann också att ordet sträte för gata var tilltalande.

Fru Sandberg fann det inte så märkvärdigt att man änd-

rade Sturegatan till Sahlins väg. Sådana namnändringar på gator har förekommit förr, utan att svårigheter ha uppstått. Ordet sträte låter inte trevligt, det bör heta sträde enligt sitt danska ursprung. Fann också Christian Nilsgatan bättre än det föreslagna. Efterlyste slutligen en Möller-gata (efter kronofogde Emanuel Möller, stadsfullmäktiges förste ordförande).

Hr Gustafsson kunde inte se någon rimlig anledning till att ändra namnen på redan döpta gator och torg. Skulle han bli tvingad till det fick han naturligtvis gå med därpå. Men varför inte göra en omröstning bland dem som bo vid exempelvis Sturegatan för att se om de äro intresserade av saken.

Hr Lindstedt ansåg inte ordet sträte vara så vanligt eller ens lyckat. Det användes i varje fall inte nu. Vill hr Penser bo vid ett sträte?

Hr Ordfr. tyckte att kritiken mot förslaget i dess helhet inte varit hård på något sätt. Han försvarade Christian E. Nilssonsgatan men kunde dock gå med på Christian Nilsgatan. Sturegatan är ett typiskt Stockholmsnamn och passar inte här. Smaken är ju olika, men de som önska bibehålla namnet Mångatan i stället för Mäster Mårtens väg (uppkallad efter Sallerups kyrkas byggmästare) hoppas jag ändra mening de också.

Hr Bolmstedt instämde med dem som önska ändring av Sturegatan och han hänvisade till att ändringar förekommit både i fråga om gator och hela städer. Människor byta så ofta adress, att det inte kan vara förenat med några svårigheter att döpa om en gata. Fann även Västerlånggatan olämpligt, men något bättre än Trulsagatan kunde ju skaffas.

Hr Penser fann inte att Mäster Mårtens gata var vackrare än Mångatan. Kan man egentligen tänka sig något vackrare och mera poetiskt namn än Mångatan? Samma är förhållandet med Atollgatan, som ju är färgrikt och vackert om något.

Hr Ekelund fann det intressant, att en rektor, en folkskollärare och flera jurister nu ansträngt sig så över hövan för att lösa namnproblemen och ville nu framlägga en snickares syn på tingen. Han ansåg inte lämpligt med ändringar. Det enda ställe där sådan kan vara verkligt motiverad är Kanalgatans förlängning på andra sidan Stadsparken. Den bör ha ett nytt namn.

Hr Enok Pettersson ville efterlysa konsekvensen i namngivningen och fann det olämpligt att samma gata delades upp och hade två olika namn som exempelvis Fredsgatan och Tåbelundsvägen.

Fru Rydelius framhöll att man i fråga om användandet av personnamn på gator kanske lika mycket velat skaffa genuina ortnamn, något för staden eget, som att hylla ifrågasvarande personers minne. Tyckte också att kritiken mot förslaget i dess helhet varit mycket hovsam och inskränkte sig till några små detaljer.

Hr Johan A. Nilsson menade att man gott kunde behålla förnamn i en del personnamn för att låta efterkommande veta vilken person det verkligen avsåg."

Vid stadsfullmäktiges sammanträde i september förelåg byggnadsnämndens och drätselkammarens yttranden. Namnberedningens förslag tillstyrktes i stort sett, men i en del fall föreslogs ändringar, som sammanfattades av stadsfullmäktiges beredningsutskott. De viktigaste var följande:

Christian E. Nilssonsgatan ändras till Bäckagatan eller Bäckavägen. Eslövsbäcken gick här en gång.

Bäckastigen ändras till Christian Nilssons väg.

Albert Sahlins väg bortfaller och gatan behåller namnet Sturegatan.

Pilesträtet ändras till Sjunnessons väg.

Galtastigen ändras till Staffansvägen och Stallgången till Stallgatan.

Trollsjöparken, som föreslagits såsom gemensamt namn för hela Trollsjöområdet, utbytes mot Skytteskogen för parken söder om Trollsjögatan, Ekenäs för parken mellan idrottsplatsen och Trollsjögatan och Sahlins park för parken väster om idrottsplatsen och mellan Oden- och Trollsjögatorna.

Även denna gång blev det livligt meningsutbyte i stadsfullmäktige. Detta återges här enligt referatet i Skåningen den 29 september 1945.

Inledningsvis framhåller referenten, att frågan väckt livligt intresse i staden och att den därför också blev föremål för en ingående och intressant diskussion i fullmäktige samt fortsätter:

”Debatten inleddes av *hr P. W. Persson*, som yrkade bifall till drätselkammarens förslag. Han fann det lämpligt att Pilestrådet ändras till Sjunnessons väg. Nils Sjunnesson har varit en förgrundsfigur i samhället och faktiskt en gång ägt en stor del av den mark, som Eslöv nu ligger på. Det kan därför vara motiverat att hugfästa hans minne på det sättet.

Hr Penser: Diskussionen förra gången har synbarligen burit frukt och det nu föreliggande förslaget kan därför betraktas som tämligen gott. Fann emellertid att man inte bör rucka allt för mycket på gamla vedertagna namn och ansåg, att namnet Atollgatan borde bibehållas. Han instämde med *P. W. Persson* beträffande Sjunnessons väg.”

Det torde inte vara ur vägen att här avbryta referenten för att förklara tillkomsten av det omdebatterade namnet Atollgatan.

När de första husen för barnrika familjer, som det hette på den tiden, skulle uppföras 1937 anvisade stadsfullmäktige för detta ändamål ett område i nordöstra delen av staden, Eslöv nr 5. En ny gata måste anläggas norrut från Fiskaregatan. Det var bråttom med kvarters- och tomtindelningarna, och dåvarande stadsingenjör Tryggwe Schilling

ansåg sig inte kunna invänta beslut från någon myndighet angående gatunamnet utan avgjorde själv saken och döpte den nya gatan till Atollgatan. Atoll = ett slags korallrev. Gatunamnen i trakten var kategorinamn och hade uppkallats efter fiskar och kräddjur. I närheten gick för övrigt Pärlgatan, så *någon* anknytning fanns ju.

Om Nils Sjunnesson berättas i första delen av "Gatunamn i Eslöv", sidorna 32 och 33.

Så åter till diskussionen i stadsfullmäktige. "Hr Edelberg menade att Bäckagatan var bättre än Bäckavägen samt höll på namnet Pilesträdet. Sturegatan bör kallas Sahlins väg.

Hr P. W. Persson hade funnit allmänna meningen vara att Sturegatan borde bibehålla sitt namn. Man kunde bättre hugfästa Sahlins namn genom att knyta det till den vackra parken vid Trollsjön.

Hr Bolmstedt hade blivit omvänd sedan förra sammanträdet. Han önskade nu bibehålla Sturegatan och ville att Pilesträdet ändrades till Sjunnessons väg. Det kunde emellertid också läggas till namnet på en park, ty Sjunnesson hade också ägt de delar som blivit vackra parker i staden. Tyckte liksom hr Penser att man kunde bibehålla namnet Atollgatan.

Hr Lindstedt: Det är säkerligen lika bra att kalla en park efter Sahlin, man hugfäster minnet förnämre på det sättet. För honom var det vidare tämligen likgiltigt i grund och botten om man antar namnet Pilesträdet, men varför påtvinga modernt folk sådana ålderdomliga språkformer och uttryck? Numera heter det gata eller väg och han skulle vilja slippa höra talas om sträte.

Hr Ordf. hade fått det intrycket att kritiken mot namnförslaget varit mycket mild. Endast beträffande Galtastigen hade egentligt motstånd rests, och det kunde han gott förstå. Beträffande kritiken mot initialen i Christian E. Nilssongatan ville han påpeka, att han funnit en gata i Limhamn, som uppkallats med namnet R. F. Bergsgatan efter den s.k.

Limhamnskungen. Det är viktigt att man till ett sådant personnamn knyter vissa detaljer som utgör underlag för kommande generationers diskussioner kring namnet. Sturegatan har inget berättigande i en skånsk stad, eftersom Sturarna veterligen inte haft mycket med Skåne att skaffa. Det vore därför lyckligast om den kunde ändras till Sahlins väg. Vidare ville han gärna bibehålla namnet sträte. Att antaga namnet Sjunnessons väg kunde leda till olyckliga konsekvenser. Man borde inte beträffande personnamnen gå utanför kommitténs förslag.

Hr Penser kunde inte finna att Eslöv borde göra ett misstag därför att Limhamn gjort ett, därmed hänsyftande på gatunamnet R. F. Bergsgatan. Om hundra år är det ändå ingen som bryr sig om att forska beträffande eventuella förnamn i sådana stycken. Personerna är glömda för länge sedan. Var också övertygad om att Sahlins park vore bra i stället för Sahlins väg.

Hr Levin ville gentemot hr ordföranden inte gå med på att kritiken mot förslaget var så mild. Ätminstone inte ute bland allmänheten. Särskilt i fråga om personnamnen var han skeptisk gentemot förslaget och hade allra helst sett att dessa inte tagits med nu utan reserverats för ett planerat område i stadens utkant. Namnet Sturegatan bör bibehållas och Sahlins namn knyts till en park i stället.”

Så var talarlistan genomgången och man övergick till att fatta beslut. Det kunde i ett par fall inte ske utan omröstning. Sålunda avslogs förslaget att bibehålla namnet Atollgatan med 15 röster mot 6. Sjunnessons väg segrade med 13 röster mot 11 över Pilesträtet. Även Videsträtet ändrade man på till Videvägen med 13 röster mot 11.

Utan omröstning beslöt man bibehålla namnet Sturegatan. Galtastigen ersattes med Staffansvägen och Stallgången med Stallgatan. Christian E. Nilssonsgatan ändrades till Bäckavägen och Bäckastigen till Christian Nilssons väg. Trollsjöparken delades upp på Skytteskogen, Ekenäs och Sahlins

park. För övrigt antogs namnkommitténs förslag i enlighet med beredningsutskottets yrkande.

Många av de antagna namnen har aldrig kommit längre än på papperet beroende på de ständigt återkommande stadsplaneändringarna. Detta gäller inte minst gatunamnen med personanknytning. Namnen Dücker, Engström, Jonasson, Kulneff och Sjunnesson återfinns inte på någon namnskylt. Inte ens Christian E. Nilsson är hedrad med ett gatunamn.

I det följande kommer de nya namnen att kommenteras endast i de fall de finns upptagna i gällande stadsplaner. Att redogöra för det fullständiga förslaget från 1944 års namnkommitté skulle föra för långt och inte fylla någon vettig uppgift. För överskådlighetens skull kommer i framställningen även att medtagas gatunamn som tillkommit efter 1945.

* * *

Inom det 1940 inkorporerade området av Västra Sallerups socken låg en gång Eslövs gamla by med en nord-sydlig del utmed nuvarande Remmarlövsvägen och en väst-östlig del på ömse sidor om den bygata, som senare blev en del av Västergatan. Bebyggelsen sträckte sig från Ängavägen vid Karlsrobadet till Trollsjögården. Här låg sammanlagt ett 15-tal gårdar. I byn fanns också ett kronoboställe. För ordnandet av gemensamma angelägenheter bildade bönderna i byn ett byalag, som samlades när så påkallades under ledning av åldermannen. Ofta förekom vid sådana tillfällen någon form av traktering enligt tidens sed.

Efter Skånes övergång till Sverige 1658 lade den svenska kronan i stor utsträckning beslag på den skånska adelns egendomar. Bönderna i Eslöv blev kronoarrendatorer. En

Karta över Eslövs stad 1946

kronobonde hade åborätt, d.v.s. ärftligt besittningsskydd. Brukningsrätten kunde gå i arv från far till son exempelvis. En sådan bonde kallade sig åbo. I slutet på 1700-talet fick kronobönderna rätt att friköpa sina gårdar. Benämningen åbo levde emellertid kvar långt in i vår tid. Andra ålderdomliga uttryck inom bondesamhället är odalman och allmoge. Odalman var beteckningen på en fri jordägare. Allmoge är ett allmänt nordiskt ord, sammansatt av al-, hel, fullständig, besläktat med det svenska all, och det fornsvenska moghe, folk, menighet. Det betecknade ursprungligen samtliga människor inom ett visst område. Ordet kom att brukas om de icke privilegierade stånden, därefter även om invånarna i städerna men sedan uteslutande om bondebefolkningen.

Vad här ovan sagts utgör bakgrunden till sådana gatunamn som *Bondevägen*, *Byavägen*, *Kronovägen*, *Åbovägen*, *Åldermansvägen* och de senare tillkomna *Allmogevägen*, *Gillesvägen* och *Odalvägen*.

Eslövsbönderna var rusthållare. Rustning innebar att ett eller flera hemman, tillsammans utgörande rusthållet, ställde karl och häst till försvarsverkets förfogande mot förmåner beträffande räntor och skatt. Hemmanen i Eslövs by var fördelade på fem rusthåll. Rustningen var en del av Karl XI:s indelningsverk. Den sålunda anställde knekten fick till sitt förfogande ett soldattorp, vars jord han brukade.

I beskrivningen till en karta från 1789 talas om några ryttartorp, och på en karta från 1810 återfinns dessa under benämningen Husartorp. Det torde ha varit den första bebyggelsen på det område som nu kallas Jerusalem.

Detta är underlaget för gatunamnen *Rusthållarebacken*, *Dragonvägen*, *Ryttarebacken*, *Ridstigen* och *Bygelvägen*. I 1945 års namnförslag fanns också *Husarvägen*, men detta namn har genom stadsplaneändring bortfallit.

Eslövs by enskiftades 1820—21.

Följande gårdar skulle kvarbliva i byn:

Nummer 1 1/2 mantal. Åbo: Christen Andersson. Gården
var belägen längst österut i byn.

Nummer 2 1/3 mantal. Åbo: Per Persson

Nummer 4 och 7 1/2 mantal. Åbo: Bengt Tuvasson

Nummer 13 3/8 mantal. Korpralboställe, nuvarande Västra
bostället. Innehavare: Korpral
G. Pramberg

Nummer 16 1/3 mantal. Åbo: Jöns Jöransson

Nummer 19 1/3 mantal. Nuvarande Fridasro. Åbo:
Håkan Nilsson

Följande gårdar skulle flyttas ut:

Nummer 1 1/6 mantal. Åbo: Håkan Nilsson. Obebyggt

Nummer 3 1/3 mantal. Åbo: Måns Andersson

Nummer 5 1/3 mantal. Åbo: John Håkansson

Nummer 6 1/3 mantal. Åbo: Påhl Jönsson

Nummer 11 1/3 mantal. Åbo: Anders Persson

Nummer 11 1/3 mantal. Åbo: Avlidne Nils Jönssons
omyndiga barn

Nummer 12 1/2 mantal. Åbo: Arwid Larsson

Nummer 14 3/8 mantal. Åbo: Nils Jönsson

Nummer 15 och 17 Varje nummer 1/3 mantal. Innehavare:
Korpral G. Pramberg. Efter
utflyttningen kallat Östra bostället

Nummer 18 1/3 mantal. Åbo: Jöns Larsson

Genom enskiftet sprängdes de gamla byarna. Landskaps-
bilden förändrades, likaså brukningsättet och levnadsför-
hållandena. Gamla seder försvann. Det var en genomgripan-
de reform. Om allt detta vill *Enskiftesvägen* erinra.

I den tidigare nämnda beskrivningen till kartan från 1789
nämnes, att "ifrån de så kallade Halabackarna skall flod-

dike utstakas, som får sitt utlopp genom byns gata". Namnet *Halabacken*, Västergatans förlängning västerut, får här sin förklaring.

Förleden i Halabackarna är enligt Ingemar Ingers vid Dialekt- och Ortnamnsarkivet i Lund säkerligen det danska ordet *hale*, som betyder svans eller rumpa med en speciell betydelse i skånemålen, nämligen snibb eller kilformigt område. I en lantmäteriakt från 1717 finns just entalsformen *Halabacken*, som angives vara belägen i Östra vängen i Eslöv.

De långa åkrarna talar Albert Olsson om i sin roman om eslövsbönderna, "Objudna gäster", och trakten västerut från Trollenäsvägen har sedan gammalt kallats *Långåkra*. Det är därför helt naturligt, att en av gatorna inom området fick namnet *Långåkravägen*.

Långåkra är ett rätt vanligt marknamn. Den nämnda lantmäteriakten har beteckningen *Långåker* för ett område i Norre vång. Ingers har upptecknat dialektformen *Långa'gra* som namnet på tre utflyttningsgårdar nordväst om staden. Det var vanligt vid enskiftet, att utflyttande gårdar övertog det namn som marken bar tidigare.

Utmed västra sidan av området för Karlsrobadet går *Ångavägen*, som än i dag gör skäl för sitt namn. Här finns fortfarande härliga betesmarker. *Hästhagevägen* heter för övrigt en av de två nya gator, som lagts ut mellan Karlsrobadet och Jerusalemsvägen. *Fridasrovägen* heter den andra.

Fridasro är det gamla Eslöv nr 19 som fick ligga kvar, när byn enskiftades. I maj 1895 härjades emellertid den kringbyggda gården liksom den övriga bebyggelsen utmed Västergatans norra sida av en våldsam eldsvåda. Elden började i ett hus i höjd med Palmgatan och fortsatte västerut förbi Byskolan till platsen för Eslövs gamla by. Där antändes gårdarna Eslöv nr 2 och Eslöv nr 19 och brann ner. Ägaren till nr 19, nämndeman Jöns Persson, lät uppföra ett nytt boningshus i den tidens villastil. Egendomen för-

värvades så av slakteriägare Anders Nilsson, som kallade den Fridasro efter dottern Frida, sedermera gift med den kände eslövsfotografen Alfred Föjer.

Namnet *Slättervägen* söder om Jerusalemsvägen utmed grönområdet *Slätterängen* anknyter till traktens ursprungliga och ännu delvis bevarade karaktär.

Inom området norr om Jerusalemsvägen har tre grannbyar fått ge namn åt *Gullarpsvägen*, *Selarpsvägen* och *Strövägen*. *Sandgränd* syftar på förekomsten av ett stort grustag i trakten.

Karlsrogatan liksom Karlsrobadet bär sitt namn efter egendomen Karlsro, som har intresse ur lokalhistorisk synpunkt. Den 10 mars 1869 hade Christian E. Nilsson kallat till ett sammanträde, vid vilket man skulle dryfta frågan om vilka åtgärder som borde vidtagas för att området kring Eslövs järnvägsstation skulle kunna skiljas från Västra Salterups socken och bilda egen kommun. Till detta sammanträde infann sig förutom inbjudaren endast en person, hemmansägaren Lars Andersson på Eslöv nr 6. Dessa två beslöt emellertid att hos kommunalstämmans ordförande, greve Carl Dücker på Ellinge, begära att stämman skulle sammankallas för behandling av ärendet. Denna framställning bifölls. Så börjar Eslövs kommunala historia.

Hemmansägare Lars Andersson var född i Eslöv 1831. Han övertog fädernegården Eslöv nr 6 år 1858. Denna låg norr om nuvarande Karlsro på andra sidan Landskrona-Hälsingborgsjärnvägen. Den förstördes genom våldeld, förorsakad av gnistor från ett förbipasserande tåg. Lars Andersson uppförde därefter på 1870-talet nya byggnader på motsatta sidan av järnvägslinjen och kallade egendomen Karlsro. Han dog 1879. En son till honom, framlidne direktör Johannes Larsson Eklund i Stockholm, donerade 1959 genom testamentarisk förordnande till Eslövs stad 15 000 kronor att användas till prydnad av offentlig plats i Eslöv, om möjligt plats som är belägen inom det område som tillhört

gården Eslöv nr 6. Donationens syftmål har ännu inte förverkligats.

I den lilla planteringen omedelbart söder om Karlsro står ett konstverk, De bollspelande pojkarna, utfört av konstnären Ivar Älenius—Björk. Det har skänkts av den senaste innehavaren av Karlsro, den nyligen bortgångne disponent Gösta Kock.

Mellan nuvarande Rundelsgatan och Vångavägen med gårdsbyggnaderna utmed Rundelsgatan låg en annan jordbruksfastighet, som i dagligt tal kallades Svinstallarna. Här bedrevs under många år svinuppfödning i stor skala. En av ägarna var en på sin tid känd eslövsbo, spannmålshandlaren Johannes Bengtsson. Denne kom till Eslöv som föreståndare för en filial inom spannmålshandeln, som konsul Peter Olsson från Hälsingborg startat vid dåvarande Stora Kvarngatan. Så småningom övertog Johannes Bengtsson själv rörelsen. Efter hans död utarrenderades Svinstallarna några år för att 1946 säljas till ett göteborgskonsortium, som i sin tur sålde egendomen till staden och HSB.

Om Svinstallarna erinrar sådana namn som *Stallgatan*, *Vallarevägen*, *Tröskevägen*, *Staffansvägen* och planteringen *Stallhagen*. Staffansvägen fanns inte i förslaget från 1944 års namnkommitté, som i stället förordat namnet Galtastigen. Som tidigare nämnts mötte detta förslag opposition, och så blev det i stället Staffansvägen. Staffan var ju enligt den gamla julvisan en stalledräng.

Namnet *Trulsagången* på den lilla förbindelseleden mellan Tröskevägen och Västerlånggatans förlängning norrut, *Smålandsvägen*, den blivande genomfartsleden med skenfri korsning vid passerandet av Landskrona—Hälsingborgsjärnvägen, syftar på Västerlånggatans ursprungliga namn, Trulsagatan.

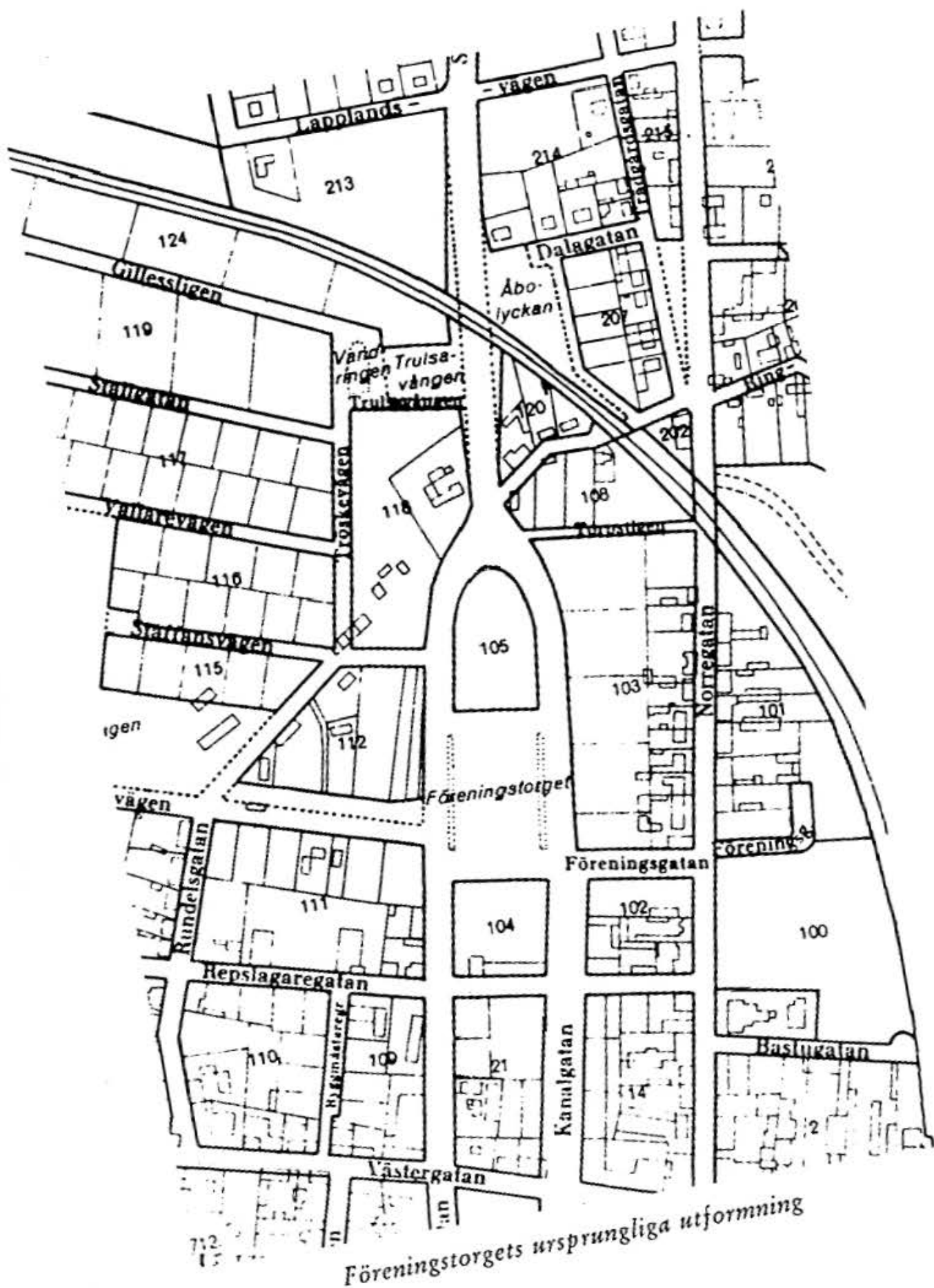
Staffansvägen går fram till *Föreningstorget*. I den stadsplan som gällde vid namngivningen 1945 gick Västerlånggatan och Kanalgatan söderifrån parallellt fram till en linje i höjd med nuvarande Repslagaregatan. De böjde så av mot

varandra i mjuka bågar och förenades ungefär där polis-
huset nu ligger till en gata som fortsatte norrut, Smålands-
vägen. På kartan såg det hela ut som en stor stämgaffel med
skänklarna mot söder. Mellan dessa och föreningspunkten
bildades ett stort område som i stadsplanen var utlagt till
torg. Detta fick namnet Föreningstorget, eftersom de båda
trafiklederna här förenades. Namnkommittén ville också
skapa ett äreminne över de många sammanslutningar som
spelat och spelar en stor roll i samhällslivet, och då passade
ju namnet Föreningstorget bra.

Föreningsgatan, som ännu inte är utlagd, kommer att gå
utmed dåvarande köpingens norra gräns fram till Norre-
gatan.

Norr om den blivande Föreningsgatan finns ytterligare
en liten förbindelseled österut, *Torpstigen*. År 1884 byggdes
det första huset i denna trakt. Det låg just där Torpstigen
mynnar ut i Norregatan. Ägaren hette Lars Månsson. Han
hade tre döttrar, och folkhumorn döpte snart huset till Tre
flickors torp. Alla tre reste för övrigt efter hand till Ame-
rika. Huset var dåligt, byggt av lersten som endast soltor-
kats. Det förföll och var i många år en skönhetsfläck samt
låg dessutom på gatumark. Staden köpte huset och lät riva
det 1954.

Under åren 1909—51 var Onsjövägen stadens gräns norr-
ut. På andra sidan låg Trollenäs socken i Onsjö härad. En
av de första köpmännen i Eslöv, Frans A. Ohlsson (1835—
1911), grundaren av bl.a. Eslövs mejeri (se härom "Gatu-
namn i Eslöv," första delen, sidan 57) inköpte 1872 av den
tidigare nämnde lantbrukaren Lars Andersson å Eslöv nr
6 ett stort markområde beläget på ömse sidor om nuvarande
Onsjövägens västra del och anlade ett tegelbruk. Detta
övertogs 1877 av Eslöfs tegelbruksaktiebolag. Under flera
år var en annan på den tiden välkänd eslövsbo, malthandla-
ren och bryggeriägaren Per Persson, disponent vid företaget.
Ett trettiotal år tillverkades här tegel, men i början på

1900-talet lades verksamheten ner. Salubrindoktorn P. Håkansson köpte egendomen, som han brukade till sin död 1918. Om dessa förhållanden erinrar *Tegelbruksvägen*, som går söderut från Onsjövägen.

Tegelbruket var ett välkommet tillskott till den vid denna tid föga utvecklade eslövsindustrin. Skånes kalender för år 1876 nämner bland fabriker och industriella anläggningar följande företag:

Bröderna Rencks yllefabrik. Se härom "Gatunamn i Eslöv", första delen, sidan 20. Om företaget erinrar gatunamnen Vävaregränd, Spolegatan och Spinnarebacken.

Eslöfs mejeriaktiebolag, "en väl ordnad och synnerligen lönande anläggning, som årligen lämnar en utdelning av 30 %." Vasslegatan anknyter till mejeriet.

Joh. Ljungbergs gjuteri och mekaniska verkstad, nuvarande Åkermans. I anslutning härtill kvartersnamnet Åkermannen.

Eslöfs tegelbruksaktiebolag. Tegelbruksvägen vill erinra härom.

Attikfabriken. Per Håkanssons Väg syftar på grundaren av detta företag.

Eslöfs stenkolsgrufveaktiebolag, som emellertid låg utanför Eslöv, nämligen i Stabbarp. Om detta skall berättas längre fram.

En livligare utveckling än industrin kunde handeln utvisa. 1870 uppgick handlarnas antal till 18 och sex år senare till över 30. Ett betydelsefullt inslag i köpenskapen var marknaderna. Till dessa kom försäljare och uppköpare från vitt skilda orter. En sagesman berättar i traditionsuppteckningarna från 1941, att "de som sålde kom långt uppifrån. Göingar kom med stegar och träsaker och även dalmasar var här ganska många, som kom med skinnvaror. Leksaker kom från Höganäs och Ängelholm." *Göingevägen*

i grannskapet av Tegelbruksvägen är alltså ett gatunamn, som vill minna om en svunnen epok i Eslövs kommersiella liv.

I våra dagar har industrin huvudsakligen lokaliserats till östra delen av staden. *Fabriksgatan* mellan Gasverksgatan och Bruksgatan var med redan vid 1917 års namngivning men lades inte ut förrän i början av 1940-talet. Tjugo år senare tillkom *Verkstadsvägen* parallellt med Bruksgatan. Dessa två är huvudlederna inom industriområdet. En tredje planeras, *Hasslebrovägen*, som fått sitt namn efter den kända Rønneåövergången vid Stockamöllan. "Ved Stockamöllan, eller Stokkemølle, glider Rønneå gennem skoven som et maleri fra slutten af forrige århundrede," skriver Palle Lauring i sin 1961 utkomna bok "Danmark i Skåne", och han tillägger lite vemodsfyllt: "Men en sten siger, at for 250 år siden skete noget mindre idyllisk, men væsentligt her! På väg till segern vid Hälsingborg gick här vid Stenbocksvadet, vid Hasslebro och vid Forestad den svenska hären över Rønneå den 18 febr. 1710."

En kort gata söder om Bergaskolan mellan Per Håkanssons Väg och Trehäradsvägen heter *Hedevägen* efter Hedegården mellan Gryby och Kastberga.

Öster om den blivande Hasslebrovägen går *Källebergsvägen* förbi Eslövs skyttegilles skjutbanor. Den har uppkallats efter egendomen Källeberg. Ibland hör man uttalet Killeba'rg. Det är en sammansättning med ordet källa, i skånemål killa. Namnet har brukats från början av 1900-talet, tidigare kallades gården Skrubbastället. Det var kanske för att slippa detta namn som egendomen döptes om till Källeberg (Ingers). I trakten ligger Ellinge Snärje, oftast förkortat till enbart Snärjet, som betyder snårskog.

Snärjet är ett härligt strövområde. Lättast når man det österifrån. Från Lundavägen tar man av mot Gryby och Stora Kastberga. Man ställer bilen på en liten parkeringsplats med det inbjudande namnet Svänga te. Kommer man

cyklande eller gående är det enklast att vid Skogshuset slå in på Skogvaktarromman. Många av skogsvägarna har namn med efterleden — romman. Ordet heter egentligen rumma men uttalas romma. Det är besläktat med rum och betyder öppen plats i skogen, antingen obevuxen eller uppkommen genom röjning. Det har vidsträckt utbredning och är känt från olika håll.

Skogvaktarromman korsar en annan skogsväg med den egendomliga benämningen Lloydstensromman. Följer man denna söderut finner man i skogsbrynet en liten minnessten, som ger förklaringen till namnet. På stenen står nämligen

Lloyd
d. 27/9
1865

Helt naturligt har folk undrat över vad som döljer sig bakom den kortfattade inskriptionen, och många gissningar har framkommit. Somliga har menat att här skulle i bokstavlig mening ligga en hund begravnen. Andra har framkastat den tanken, att stenen skulle ha rests till minne av en tragisk händelse av något slag. Rätta förhållandet är ett helt annat enligt vad en tillförlitlig källa från Ellinge kan berätta.

På sin tid ägdes Ellinge av släkten Dücker. Den siste av Dückrarna var den i annat sammanhang omnämnde Carl Fredrik Dücker. Vid ett tillfälle lät denne införskaffa ett antal hjortar, som först hölls samlade i en hage men så småningom släpptes och blev föremål för jakt. Den förste hjorten fälldes där stenen står av en engelsman Llewellyn Lloyd, en passionerad jägare och friluftsmänniska. Han var en i vida kretsar välkänd person. Svensk Uppslagsbok berättar följande om honom.

”Lloyd, Llewellyn, jägare och författare (1792—1876), son till en bankir i London, kom vid 31 års ålder till Sverige för att jaga och fiska och stannade här resten av sitt

liv, länge bosatt i Värmland, där han gjorde sig bemärkt som en väldig björnjägare. Om sina spännande upplevelser utgav han 'Jagt—nöjen i Sverige och Norrige' (1830, engelsk upplaga samma år) och 'Anteckningar under ett tjugoårigt vistande i Skandinavien' (2 band 1855, engelsk upplaga 1854). Även hans anteckningar om 'Sv. allmogens plägseder' (1871) besitter icke ringa intresse. L. var fader till Afrika-forskaren Charles Andersson (1828—67)."

Så sent som 1970 skriver Olle Hammarlund i sin bok "Resan till paradiset" om Lloyd: "Och så har vi björnjägaren Lloyds son som hette Andersson. Llewelynn Lloyd kom från England. Han kom för att jaga. Han jagade i tjugo år i Värmland, Bohuslän och Dalsland, och sen han skjutit ett-hundratvå björnar slog han sig till ro i Vänersborg och skrev böcker. De finansierade i någon mån studierna för en son som han fått med en värmländska och som han kallade Charles John Andersson.

Andersson tog studenten i Lund 1847, längtade till Afrika och lyckades komma dit från London med en förmögen engelsk vetenskapsman. Han utforskade under fyra års ensamma vandringar sjön Ngami och skrev en så bra bok om detta att han fick flera utmärkelser och björnjägaren Lloyd ville adoptera honom och ge honom sitt eget namn. Andersson tyckte nu att han hade ett bra namn som han själv gjort berömt och sa nej." Så långt om Lloydstenen.

Både Bruksgatan, Verkstadsvägen, Hasslebrovägen och Källebergsvägen har anslutning till *Ringsjövägen*, som före 1945 hette Kastbergavägen. Anledningen till namnbytet var att man ville framhålla att trafikleden förde längre än till den närmaste omgivningen. Av samma skäl ändrades Grybyvägen till *Lundavägen*. Genom Ringsjövägens anslutning till den nya vägen på den nerlagda Kristianstadsjärnvägens banvall har man fått en direkt och snabb förbindelse med trakterna vid Skånes näst största sjö. Lundavägen är en viktig genomfartsled. 6700 fordon per dygn passerar här (1967).

Det är ett fordon var fjortonde sekund. Men både Östergatan, Norregatan och Västergatan har högre siffror. Den mest trafikerade gatudelen i Eslöv är sträckan genom norra banporten med 9600 fordon per dygn.

Där den sammanhängande bostadsbebyggelsen utmed norra sidan av Lundavägen för närvarande slutar, ligger ett stycke från gatan en offersten med skålgropar, i vilka våra förfäder offrade åt älvorna, som ansågs vara de avlidnas andar. Sådana skålgropar kallas älvkvarnar, och en ännu inte utlagd förbindelseled mellan Gasverksgatan och Lundavägen har därför kallats *Älvkvarnsgränd*.

Namnet *Axgatan* för tanken till böljande sädesfält. Vid korsningen av nuvarande Lundavägen och Ellingevägen fanns förr en ganska stor lantgård. Egendomen inköptes av staden 1924 men byggnaderna låg kvar till i slutet av trettioalet.

Per Håkanssons Väg ersatte 1945 den förutvarande benämningen Annexgatan. Per Håkanssons namn har tidigare nämnts vid olika tillfällen. Han var född 1842 i Esphult, Kristianstads län, och meningen var att han liksom fadern och farfadern skulle ägna sig åt jordbruket. Vid sexton års ålder blev emellertid läslusten för stark, och så kom det sig att han så småningom hamnade i Lund, där han 1863 avlade studentexamen och därefter skrev in sig vid universitetet som teologie studerande. Men han övergav snart de teologiska studierna och ägnade sig i stället åt naturvetenskaperna. 1874 promoverades han till fil. doktor. Han hade ursprungligen tänkt sig att bli läkare, men på den tiden var utkomstmöjligheterna inom läkaryrket ganska små och därför beslöt han att söka sin framtid inom industrin. Han studerade i Tyskland den då ännu i vårt land okända tillverkningen av ättika och grundade i Eslöv samma år som han promoverades, 1874, en ättikfabrik av blygsam omfattning. Men det var inte ättikframställningen som skulle komma att göra hans namn känt.

Per Håkanssons syster och även andra nära släktingar hade dött i lungdot vid unga år och detta gjorde, att han kom att ägna studiet av denna sjukdom ett särskilt intresse. Han hade lagt märke till att de anställda i ättikfabriken sällan angreps av förkylningssjukdomar och att snuva och hosta snabbt lindrades genom inandning av ättikångorna. Efter omfattande experiment fick han fram det preparat som går under namnet Salubrin och vilket även blev ett utmärkt antiseptiskt medel. Det släpptes ut i marknaden första gången 1894. Namnet kommer av det latinska salubritas, som betyder sundhet, friskhet, hälsa.

Salubrin blev en stor framgång och Håkansson byggde ut sin fabrik. Han satte samtidigt i gång med en omfattande annonskampanj, som snart gjorde preparatet känt över hela landet. Även på reklamens område var han en föregångsman.

Vid tiden för första världskriget drabbades tillverkningen av stora svårigheter på grund av bristen på råvaror. Det var under spanska sjukans dagar. Håkansson var fast övertygad om att hans Salubrin var ett utmärkt medel mot den hemska sjukdomen. Trots sina 76 år och själv angripen av farsoten reste han till Stockholm för att påverka myndigheterna. Efter en vecka måste han intaga sängen, och han avled den 11 juli 1918 på sitt hotellrum. Dödsorsaken var lunginflammation, som så ofta följde i spanska sjukans spår.

Håkansson hade inga bröstvingar. Hans maka Hilda, född Malm, hade gått bort 1896. I sitt testamente hade han bestämt att hans efterlämnade förmögenhet skulle, sedan vissa legat utgått, tillfalla en stiftelse att användas för välgörande ändamål, bl.a. till anslag åt en sjukvårdsinrättning i Eslöv. Bland tillgångarna var ättik- och salubrinfabrikerna givetvis de värdefullaste. Håkanssons dröm om ett vårdhem förverkligades 1944, då Dr P. Håkanssons sjukhem stod färdigt.

För samhällseliga angelägenheter intresserade sig Per Håkansson mycket, och han deltog livligt i det kommunala

Per Håkansson

arbetet. Han förfäktade sina uppfattningar med stor envishet. I offentliga sammanhang hade han svårt att uttrycka sig, var torr, talade lågmält och blev gärna mångordig. Hans hem stod öppet för alla och hans gästfrihet var stor. Själv gick han omkring glad och belåten men verkade ändå en smula ensam.

Nils Johnsons Väg, som fram till 1945 hette Lilla Kvarngatan, vill erinra om grundaren av den på sin tid välkända firman N. Johnson & Co. Nils Johnson föddes 1839 i Holmatorp vid Snärshult i Vittsjö socken. Tidigt kom han ut i förvärvsarbetet, lärde till snickare och blev efter hand sin egen. Det var en ren tillfällighet som gjorde, att han kom till Eslöv. Han hade med ett lån hjälpt en person som drev handel med trävaror i det lilla stationssamhället, men denne kunde inte klara sina affärer och enda möjligheten för Nils Johnson att få igen sina pengar var att själv överta rörelsen i Eslöv. Det var 1868.

Småbönderna från skogsbygden kom ofta in med trävaror. Med sig hem köpte de mjöl och fodervaror. Det var på detta sätt som förbindelsen mellan tvåvaruhandeln och spannmålsbranschen uppstod. Efter hand växte rörelsen och blev med tiden en av de största i södra Sverige.

Ett framträdande drag i Nils Johnsons personlighet var hans religiositet, som bl.a. tog sig uttryck i hans verksamhet inom frikyrkorörelsen. Denna rörelse kan i Eslöv föras tillbaka till år 1866, då man började hålla andaktsstunder i ett vid Stora Kvarngatan beläget spannmålsmagasin, som den kände konsul Petter Olsson i Hälsingborg låtit uppföra som ett led i sin stora rörelse. Ledare för dessa sammankomster var föreståndaren för filialen, en Johan Persson, som även var verksam vid tillkomsten ett par år senare av det i annat sammanhang omnämnda Missionshuset vid Östergatan. Efter tjugo års verksamhet uppstod inre stridigheter, och så bildades 1878 Eslövs missionsförsamling med Nils Johnson som ordförande. Samma förtroendeuppdrag fick denne 1895 i

Nils Johnson

Missionsföreningen Betel, som var en fortsättning av missionsförsamlingen. Ända till sin död 1907 deltog han aktivt i församlingsarbetet.

Nils Johnson tillhörde den första uppsättningen kommunalfullmäktige 1876 och kvarstod som ledamot till sin bortgång. I ett efterlämnat testamente hade han förordnat, att 40 000 kronor av hans förmögenhet skulle avsättas till ett hem för fattiga barn. I detta skulle även en barnkrubba kunna inrymmas. Donationen skulle bära namnet Johnsons Minne och förvaltas av en stiftelse bestående av tre personer, varav Eslövs kommunalfullmäktige skulle utse en, Missionsföreningen Betel en och dessa två själva en tredje.

1913 hade en barnkrubba inrättats i det gamla kommunalhuset vid Rundelsgatan 3. Där blev man efterhand trångbodd. 1935 beslöt stiftelsen för donationen Johnsons Minne att låta uppföra en nybyggnad i parken vid Östra skolan. Staden, som skänkt tomten, överenskom med stiftelsen att barnkrubban skulle flyttas dit. Senare tillkom daghem och leksskola. Från och med år 1950 övertog staden hela den verksamhet, som bedrevs i ifrågavarande lokaler.

Gatorna i nordöstra delen av staden, Eslöv nr 5, hade 1917 fått namn efter fiskar, kategorinamn alltså. Kvarteren har ännu sådana beteckningar. Men som den kände forskaren rörande namnproblem i de svenska städerna, lektor Gösta Langenfelt, framhöll i ett yttrande över 1945 års namnförslag, så föreligger ingen traditionell anknytning till namn av detta slag. Eslöv har ju inte något fiskevatten av betydelse i sin närhet. Därför blev det med ett par undantag nya namn på gatorna inom detta område, hämtade från orter i Eslövs omgivning. Forellgatan ändrades till *Rönneholmsvägen*, Laxgatan blev *Värtingevägen* och Korallgatan ersattes med *Frostavägen*. Efter livlig diskussion i stadsfullmäktige fick, som tidigare omnämnts, Atollgatan vika för *Rårödsvägen*. En ny gata i stadsplanen kallades *Stavrödsvägen* och en annan *Vålarödsvägen*, båda namnen efter byar i östra delen av Västra Sallerups gamla socken.

Rönneholm betyder gården på holmen i Rönneå. Denna sätesgård är grundad på 1540-talet av Mats Steensen Laxman.

Värlinge är ett svårförklarligt namn. Det har använts sedan 1200-talet.

Råröd skrevs 1560 Raaröd och betyder röjningen eller nyodlingen vid gränsen, tydligen gränsen mellan Bosjö-klosters och Stehags socknar.

Stavröd skrevs 1503 Staffuerödt och är möjligen sammansatt med stav i betydelsen gränsmärke.

Vålaröd innehåller ett gammalt mansnamn, Vale. Det var ursprungligen en liten by med endast två gårdar. Namnet är sedermera ersatt med Djurgården.

Ett nytt namn blev också *Ringgatan*, den östliga delen av Rundelsgatan, som genom en stadsplaneändring klipptes av vid korsningen med Västerlånggatan. Ordet ring har ju samma betydelse som rundel.

Vid Ringgatans östligaste del låg ända fram till 1970 den s.k. Tvättedammen. Förr i världen gjorde dammen verkligen skäl för namnet. Det tvättades allmänt här. I ett litet skjul som stod på pålar i vattnet sköljdes och "klappades" tvätten och hängdes upp eller breddes ut på gräset, "bleket", för att torka.

Ursprungligen fanns det två tvättedammar. Den andra låg i nuvarande planteringen *Udden* vid Kvarngatan och inte långt från den förra. Det var Eslövs första friluftsbad. Här kan läsas i första delen av "Gatunamn i Eslöv", sidan 18. I december 1905 beslöt kommunalnämnden att den köpingen tillhöriga dammen skulle igenfyllas samt att därför skulle användas "dels från köpingen hämtad aska och sopor samt dels den betydliga sophög som finnes vid nämnda damm." Det var tydligen Eslövs första soptipp.

På andra sidan stambanan går en liten förbindelseled från Ringgatan till Stehagsvägen. Den fick namnet *Stabbarps-*

vägen. Stabbarp skrevs 1545 Staberup. Det kan betyda torpet eller nybygget bland stabbarna eller också vara sammansatt med Stabbe i egenskap av öknamn eller tillnamn.

Spolegatan i sydvästra delen av staden vill liksom Väva-regränd erinra om den Renckska yllefabriken, som låg vid nuvarande Medborgarhuset. I senare tid har namnet *Spinnarebacken* kommit till av samma anledning.

Från Spinnarebacken är det inte långt till *Edelbergsparken*, ursprungligen torvmosse för bönderna i Västra Sallerup, därefter plats för reningsverk och soptipp och nu ett uppskattat grönområde.

Lorentz Edelbergs namn har nämnts tidigare. Han föddes i Önnarp 1851, bedrev teologiska studier i Lund och prästvigdes 1876. Omedelbart efter prästvigningen kom han till Västra Sallerup, där han blev prosten C. O. Sylvans ämbetsbiträde och svärson samt efter ett par år vice pastor. 1886 kallades han av patronus, greve Carl Dücker på Ellinge, till kyrkoherde. 1910 blev han prost i Harjagers kontrakt. Han dog 1926.

Det var stora arbetsuppgifter som väntade den unge pastorn i Västra Sallerup. Men han grep sig an dem med friskt mod. Hans arbetsförmåga tycktes vara obegränsad. I sin prästerliga gärning framträdde han som en kraftfull predikant. Hans tal både inom och utom kyrkan var enkelt och naturligt. Särskilt i yngre dar, berättas det, kunde han bli häftig och uppbrusande och en viss kärvhet präglade hans framträdande. Men han lät tala med sig och kunde ändra mening, när han förstod att han kanske i hastigheten fattat ett felaktigt beslut.

Edelberg kom att bli en ledande och pådrivande kraft på snart sagt alla områden både inom den kyrkliga och den borgerliga kommunen. Mest intresserade han sig för fattigvården, skolväsendet och barnavården. Den högre undervisningen i Eslöv har honom att tacka för sin tillkomst och

Lorentz Edelberg

utveckling. Han var ordförande i stadsfullmäktige 1915 och i drätselkammaren 1913—15.

Att medeltidskyrkan i Västra Sallerup fick stå kvar är Edelbergs förtjänst, låt vara att man sedan under många år ägnade den föga uppmärksamhet. Tillkomsten av den nya kyrkan i Eslöv berodde också i hög grad på den energi som Edelberg utvecklade för frågans lyckliga lösning. Följande anekdot är belysande för hans agerande.

De medel man hade till sitt förfogande uppgick till omkring 100 000 kronor. Ritningarna till den nya kyrkan hade uppgjorts av dåvarande stadsarkitekten i Malmö, Salomon Sörensen. Edelberg reste till Stockholm för att på sedvanligt sätt påskynda ärendets gång. Det viktigaste var att få Kungl. Byggnadsstyrelsens godkännande. Chef för detta verk, det hette på den tiden Överintendentämbetet, var den kände kyrkoarkitekten Helgo Zettervall.

— Det kommer att bli en bra kyrka, lär Zettervall ha sagt efter en första granskning.

— Vad tror intendenten att kyrkan kommer att kosta? frågade Edelberg.

— Omkring 150 000 kronor.

— Så mycket pengar har vi inte, sa Edelberg. Vi hade räknat med 100 000 kronor.

— Har kyrkoherden tid att stanna i Stockholm ett par dagar? undrade Zettervall, så skall jag göra lite ändringar och se till att kostnaderna bringas ner. Efter några dagar for Edelberg hem till Eslöv med de reviderade ritningarna. Man infortrade kostnadsanbud. Det lägsta löd på 101 225 kronor.

Ett par gångvägar i denna del av staden har också begåvats med namn. Det är *Genvägen* mellan Mossavägen och Tåbelundsvägen samt *Gyldestigen*, på vilken man kan kom-

ma in till det stora grönområdet *Allmänningen*, det gemensamma namnet på Naturskyddsområdet och Fäladen. Gylde ek kallades ett trollträd i Tåbelunds fälad mellan Västra Sallerup och Eslöv enligt en sockenbeskrivning från 1624.

Från Gyldestigen ser man söderut en skogklädd kulle. Höststormen 1967 härjade svårt i den omkring femtio år gamla granplanteringen, som kommit till för att ge viltet i trakten en tillflyktsplats. Nu har man, d.v.s. Ellinge gods, planterat ny skog. Kullen ingick i ägorna till arrendegården Ellinge nr 7. En av arrendatorerna i början på 1900-talet dog i unga år. Hans efterlämnade maka fortsatte att bruka gården. Den ovan nämnda kullen med granplanteringen, som ju utgör ett markant inslag i landskapsbilden, liksom ropade efter ett namn, och med den folkliga namngivningens strävan efter uttrycksfulla och träffande benämningar blev det *Ånkans Skog*. Man vågar väl säga, att namnet nu blivit officiellt godkänt, eftersom det återfinnes på en av kartorna i stadens generalplan. För ett par år sedan revs gårdsbyggnaderna och driften av jordbruket har lagts direkt under Ellinge.

Den granskogsklädda kullen är intressant även av en annan anledning. Över Skåne har tre eller fyra isströmmar gått fram, som lämnat spår efter sig i form av moräner. Löst material bakades in i isen och avlagrades, när denna smälte. Av dessa isströmmar förde den stora nordostisen med sig block av urbergsgraniter från Småland och norra Skåne, medan den ungbaltiska som kom från sydväst, trängde upp mot eslövstrakten och täckte den tidigare nordostmoränen, hade ett innehåll som den avsatte av helt annat slag, kalkhaltig lera från Östersjöns dalbotten och krita från södra Skåne. Vid naturskyddsområdet går en tydlig gräns mellan de två moränerna. Den ungbaltiska isströmmen var obetydlig. Den lyckades sålunda ej forcera den nämnda kullen, vars topp visar tydlig nordostmorän, under det att dess sluttningar är täckta av den baltiska moränen.

Ett annat exempel på folklig namngivning är *Borgarebacken*, som från Remmarlövsvägens förlängning leder upp till Västra Sallerups kyrka. I de tidigare nämnda traditionsuppteckningarna från Eslöv omtalar en sagesman, att "här var en rätt lustig sed förr i världen. När folk gick från kyrkan, så gick de in och handlade hos Borgarens vid Backen, de gick alltid in och handlade hos honom när mässan var slut. En stor del av inköpen gjordes faktiskt om söndagarna efter gudstjänsten. De gamla handlade nästan aldrig utom om söndagarna." Strax intill kyrkan vid södra sidan av Borgarebacken, som förr kallades Borgarelien, ligger två mindre fastigheter. I den närmast Eslöv belägna hade Borgaren sin affär. Han hette Anders Nilsson. Hans namn återfinns i nattvardslängderna från 1853 och framåt å Sallerup nr 12, som är beteckningen än i dag för ifrågavarande fastighet.

Namnet Borgaren fick Anders Nilsson därav att han gav varor på kredit, vilket kallades att borga. Att lämna ut varor på kredit, som kunde vara ett helt år, var fordom vanligt men Borgaren måste ha gjort det i särskilt stor utsträckning. Det är således inte fråga om borgare i betydelsen utövare av stadsnärning.

Norr om Solvägen och väster om Tåbelundsvägen låg en liten del av den gamla fäladsmarken ganska länge orörd med sin blockrika terräng och rikliga buskvegetation. En liten parallellgata till Solvägen vid vilken de första flerfamiljshusen för barnrika familjer uppfördes benämndes redan 1917 i en komplettering av detta års namnrevision *Stenslagaregatan*, ett namn som alltså 1945 blev officiellt godtaget.

En liten fastighet vid Skogsvägen kallades förr allmänt Fågelsång och *Fågelsångsvägen* gav sig självt vid namngivningen av en ny gatuled söder om Skogsvägen. Rent bokstavligt gör den fortfarande skäl för namnet.

Mångatan döptes om till *Mäster Mårtens Väg* efter Västra Sallerups kyrkas byggmästare.

Från början av 1890-talet disponerade Eslövs skyttegille skjutbanor i Skytteskogen. Kulfången låg väster om nuvarande Trollsjön. Den ökade bebyggelsen i trakten medförde olägenheter och 1919 förbjöds all skjutning. 1930 kunde nya skjutbanor tagas i bruk vid Källebergsvägen. Namnet *Skyttebacken* är en erinran om Skyttegillet tidigare verksamhet här.

De förr så rika bestånden av olika trädslag och buskar i denna gamla fäladsmark har gett namn åt *Ekebacken* och *Hasselgången*.

Rosor finns det gott om utmed *Rosengången* mellan Sturegatan och Skolgatan norr om folkhögskolan.

* * *

1952 skedde den dittills största utökningen av stadens område. Eslöv blev ju köping 1875. 1909 sammanslogs köpingen med Västra Sallerups municipalområde. Efter stadsbildningen 1911 inkorporerades 1912 Ellinge Sjöhus av Borlunda socken. 1940 införlivades de väster om dåvarande staden belägna delarna av Västra Sallerups socken och 1952 kom så den fjärde inkorporeringen, som femdubblade stadens ytvidd. Det var i stort sett återstoden av Västra Sallerups socken, Ellingeområdet av Borlunda socken med stadens reningsverk samt de tättbebyggda delarna av Trollenäs socken norr om dåvarande stadsgränsen, Östra Asmundtorp.

Efter inkorporeringen uttalades önskemål om namngivning av gator och kvarter inom Östra Asmundtorpsdelen, och stadsfullmäktige uppdrog åt 1944 års namnkommitté att förbereda ärendet. I november 1952 godkändes ett förslag från kommittén, denna gång utan debatt. Man hade anknutit till förekomsten av geografiska namn på gator och

kvarter inom den närmaste omgivningen, och därför benämndes de nya kvarteren efter slott och herrgårdar i Skåne och uppkallades de flesta gatorna efter närbelägna jordbruksegendomar. Därav kommer det sig att den nya bebyggelsen väster om *Bosarpsvägen*, Norregatans fortsättning norrut, i dag allmänt kallas Slottsstaden. Bosarp skrevs under medeltiden Bosethorp. Förleden är ett personnamn.

1867 upptäcktes kol i eslövstrakten, närmare bestämt vid Stabbarp. Fyndigheten bearbetades med kortare avbrott av olika bolag oftast med föga givande resultat. Av större betydelse blev förekomsten av eldfast lera. Ett stort tegelbruk uppfördes 1875 men det brann ner efter några år. 1889 övertog Höganäs—Billesholm AB gruvdriften. Det är bakgrunden till gatunamnen *Höganäsvägen* och *Billesholmsvägen*. Sedan 1920 har allt arbete vid Stabbarpsgruvan legat nere. Kontors- och disponentbyggnaden inrymmer numera ett ålderdomshem, Stabbarpshemmet.

Billingevägen och *Skäralidsvägen* har lånat sina namn från samhällen vid den nerlagda järnvägen Eslöv—Klippan. Hit får också räknas namnet *Blinkarpsvägen*.

Fastigheten 1/8 mantal Asmundtorp Östra 3⁵ var den officiella beteckningen för gården Kullahög. Egendomen förvärvades av staden 1961. Några år senare såldes byggnaderna till en privatperson, som i telefonkatalogen anger Kullahög som sin gatuadress. *Kullahögsvägen* har alltså en tydlig lokal anknytning.

Namnen *Björkerödsvägen*, *Eneborgsvägen*, *Nyåkravägen* och *Östarpsvägen* kan alla härledas till beteckningar på gårdar i den närmaste trakten.

Hallarödsvägen efter byn och socknen med samma namn i Onsjö härad hette ursprungligen Ryavägen. Någon tid efter namngivningen inträffade emellertid en händelse som medförde ett namnbyte. En fastighetsägare vid Ryavägen fann en dag vid hemkomsten från arbetet en stor kokshög

på gårdsplanen. Han blev mycket förvånad, för han hade inte beställt någon koks. Det visade sig efter företagens undersökning att en person boende vid Byavägen skulle haft koksen. För att förhindra framtida förväxlingar döptes Ryavägen om till Hallarödsvägen.

Det välkända utsiktstornet Bredablick på Skansen i Stockholm har uppkallats efter Breidablick, guden Balders boning enligt den nordiska gudasagan. Utmed Onsjövägens förlängning österut från stambanan till Rönneholmsvägen ligger en fastighet med samma namn. Den slingrande förbindelseleden mellan de norra och östra delarna av staden, närmast liknande en smal byväg, har därför fått namnet *Bredablicksvägen*. Härifrån har man verkligen en vidsträckt utsikt västerut över Eslövs centrala delar.

Elle i *Ellebäcksgränd* har med al att göra. Den lilla bäcken, som om somrarna är alldeles uttorkad, tillhör upptagningsområdet för Saxåns södra källflöde. En liten återvändsgränd ett stycke västerut heter för övrigt *Saxåvägen*. Där de båda källarmarna går samman ligger Trollenäs slott. Namnet Saxån har härletts från ordet sax i betydelsen skåra, som avser åns lopp vid Saxtorp.

Saxåvägen mynnar ut i *Rönnebergavägen*, som från Norregatan leder in i Slottsstaden. Rönneberg(a) är rönnarna på kullarna, Rönneberga backar. Gatan har fått sitt namn i anslutning till Harjagersvägen och Onsjövägen.

* * *

Den omfattande bostadsbebyggelsen i västra delen av staden har medfört ett betydligt utökat gatunät. Vid namngivningen har man anknutit till det tidigare namnskicket, som i sin tur ville bevara minnen från den äldsta bebyggelsen i dessa trakter, bysamhället. Exempel härpå är de tidigare nämnda Allmogevägen, Odalvägen, Gillesvägen och Enskiftesvägen. *Tingsvägen* och *Domarevägen* vill erinra om urgammal lag och rätt. Efter växtligheten har *Apelvägen*,

Klövervägen, *Blåklintsvägen* och *Vallmovägen* fått sina namn. *Synålsvägen* för tanken till husliga sysslor. *Backagårdsvägen* har uppkallats efter Backagården, som låg uppe på krönet. Egendomen inköptes av staden 1962 och härifrån har ett stort antal tomter avsöndrats för bebyggelse.

Ortnamnet Eslöv går tillbaka till ett fornskånskt Aeslef. Senare delen är det gamla ordet -lev, kvarleva, arvegods. Första delen skulle enligt ortnamnsforskarna vara det från forndanskan kända personnamnet Äse (Ese). Förr i världen kunde man här i trakten höra uttalet Äsle. *Äsevägen* och *Äselunden* är alltså namn av historiskt intresse.

Terrängen sluttar sakta ned mot det gamla bykärret, nuvarande Trollsjön, och *Sahlins Park*. Dit leder från Remmarlövsvägen *Sahlins Väg*.

1879 kom färgaren Carl Peter Sahlin till Eslöv från Vollsjo och inrättade ett färgeri och ullspinneri vid nuvarande Färgaregränd. 1892 började man tillverka barnkläder. Carl Peter Sahlin deltog med stort intresse i samhällsarbetet.

Albert Sahlin, Carl Peter Sahlins näst äldste son, var född 1868. Efter några års studier vid Lunds universitet inträdde han i firman och övertog denna i slutet av 1890-talet. Han var gift med Elisabeth Renck, en högt begåvad och initiativrik kvinna. I rask takt moderniserades tillverkningen. 1913 byggdes en ny och efter dåvarande förhållanden modern fabrik vid Kanalgatan.

Albert Sahlin kom att spela en framträdande roll i Eslövs kommunala liv. Redan 1897 invaldes han i kommunalfullmäktige, där hans far var vice ordförande. Han hade ett brinnande intresse för Eslövs utveckling. Under hans tid som stadsfullmäktiges ordförande 1912—1914 och 1916—1928 löstes ingen större fråga inom den kommunala förvaltningen utan hans medverkan. Han har karakteriserats som en fint bildad industriman med starka vetenskapliga och konstnärliga intressen, kulturradikal, varm vän av sin hem-

Albert Sablin

stad, frikostig gynnare av samhällets bildningsinstitutioner. Hans framträdande ställning i det dåtida Eslöv belyses på sitt sätt av följande anekdot.

I december 1927 invigdes det ombyggda rådhuset, ett verk av dåvarande länsarkitekten N. A. Blanck. I samband med invigningen hade man anordnat en festlig samvaro och vid denna framträdde även Blanck enligt ett referat i Skåningen Eslövs tidning "och framhöll i ett humoristiskt anförande bl.a., att stadens nuvarande vapen innehåller ett klöver, vilket egentligen borde vara ett hjärter, eftersom Eslöv ju benämnes Skånes hjärta och talaren föreslog, att i vapnet då borde inrymmas en kung, och denna kung borde få fabrikör Sahlins drag (instämmanden och handklappningar). Stockholm har ju sin S:t Erik, varför inte Eslöv då?"

Albert Sahlin avled 1936. Sonen Bo, ursprungligen läkare, inträdde då som ledare av det expanderande företaget. Han dog 1949, innan han fyllt femtio år. Genom en donation från firman Sahlin tillkom 1945 springbrunnsanläggningen i hörnet av Västerlånggatan och Malmgatan med konstverket Äventyret av Ivar Johnson.

Intill Sahlins park utmed sydvästra delen av Trollsjön går den lilla *Sjöstigen*.

Ibland händer det att en namnfråga måste lösas i all hast såsom vid mindre av byggnadsnämnden beslutade stadsplaneändringar. Ofta är det betydelsefullt att inte i onödan fördröja behandlingen av dessa ärenden. För sådana fall fanns det tidigare en inofficiell kommitté bestående av ordförandena i byggnadsnämnden och 1944 års namnberedning jämte vederbörande tjänstemän. Här följer några gatunamn som tillkommit på detta sätt. Numera handlägges namnfrågorna av kulturnämnden.

Bangårdsgatan mellan godsbangården och Gasverksgratan

delades genom två stadsplaneändringar i tre delar. Det gamla namnet behölls på den västliga sträckningen. Den mellersta fick namnet *Vattentornsgatan* efter det närbelägna gamla vattentornet, och den östliga kallades *Lärkvägen*. Denna förbindelseled ansluter till ett kvarter som sedan gammalt burit namnet Lärkan. Förr i tiden kallades det ännu i dag kvarliggande bostadshuset i södra delen av kvarteret aldrig annat än Lärkan.

I anslutning till Lärkvägen kom så *Trastvägen* till.

Hurvavägen är en återvändsgata från Ystadvägen. Hurva är som bekant närmaste stationen efter Eslöv på Eslöv—Ystadjärnvägen.

Brandgatan norr om brandstationen förbinder Gröna Torg med Tåbelundsvägen.

Tidigare har berättats om Prästfäladen, en del av den gamla Tåbelunds fälad mellan Skogsvägen och Solvägen. Den tillhörde ursprungligen kyrkan men inköptes av staden. 1935 uppläts området till koloniföreningen Prästkragen, vars medlemmar odlade upp den stenbundna marken och skapade en välordnad anläggning. 1962 måste emellertid kolonisterna lämna plats för den villabebyggelse som nu finns där. Det är endast namnet *Kolonivägen* som erinrar om områdets tidigare användning.

I östra delen av staden hade äldre stadsplaner ett torg, Vasatorget, som nu är slopat och ersatt med låghusbebyggelse. Två nya gator har lagts ut. *Möllegränd* går i närheten av den numera illa medfarna Otterstedska kvarnen från början av 1870-talet. *Hantverkarevägen* är ett vanligt gatunamn i svenska städer. Här finns ingen direkt lokal anledning till namngivningen, men man har velat hedra en yrkeskår som betytt mycket för samhällets utveckling särskilt i äldre tider. Hantverksföreningen, grundad 1874, är en av de äldsta nu verkande föreningarna i Eslöv.

* * *

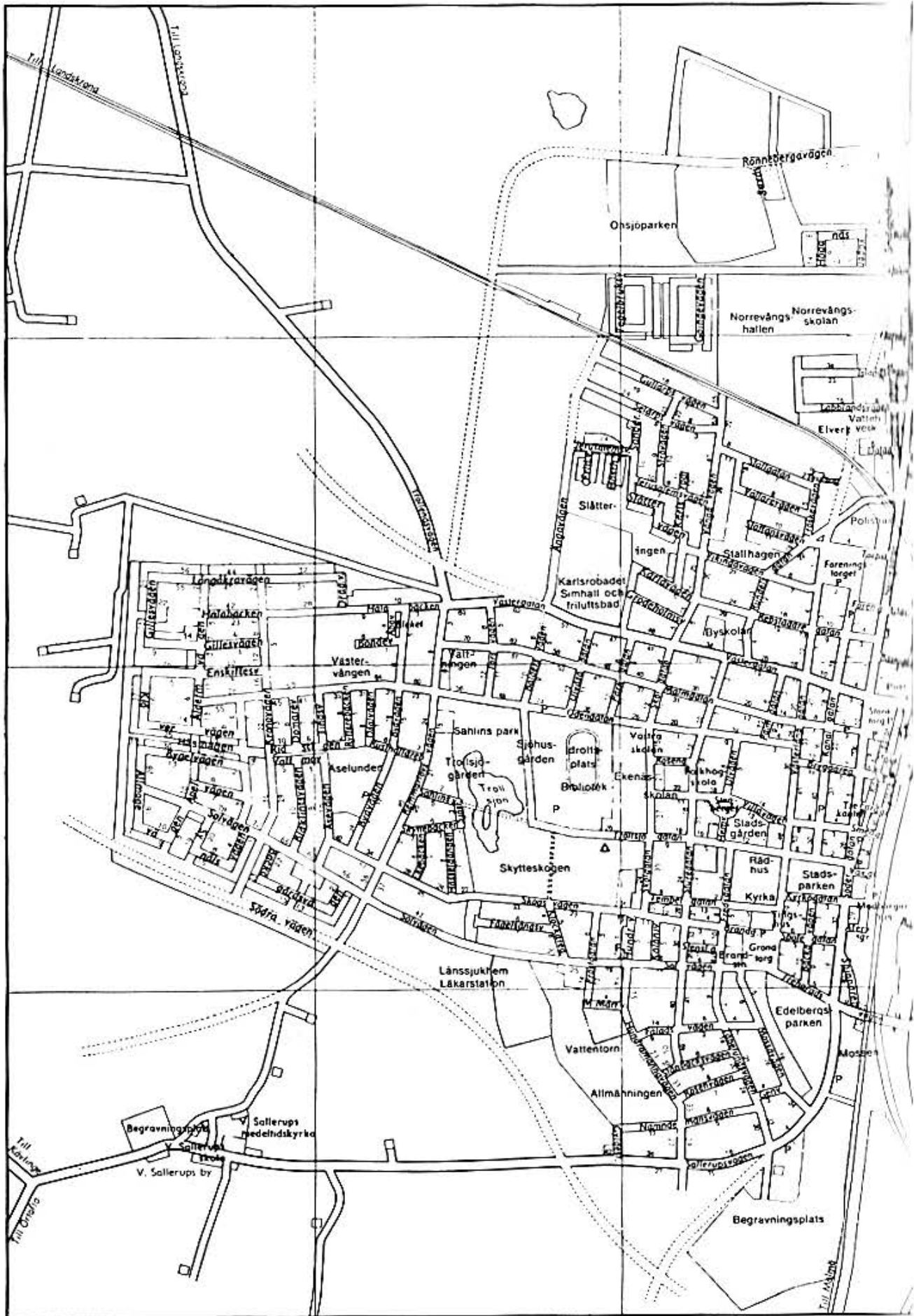
Stockamöllan som ju numera hör till Eslöv fick 1969 genom beslut i kulturnämnden följande gatunamn:

Gunnarödsvägen
Möllerikevägen
Wilhelm Sonessons Väg
Stenbocksliden
Rullebörsvägen
Strömstarevägen
Rödhakevägen
Näktergalsstigen
Lindarnas Väg
Kvarnstensvägen
Rönnemöllevägen
Rönnedalsvägen
Ollonbacken
Enetorpsvägen
Hyvlaregränd
Svarvaregången
Gustaf Snickares Väg
Sågareliden och
Mickelborgsvägen

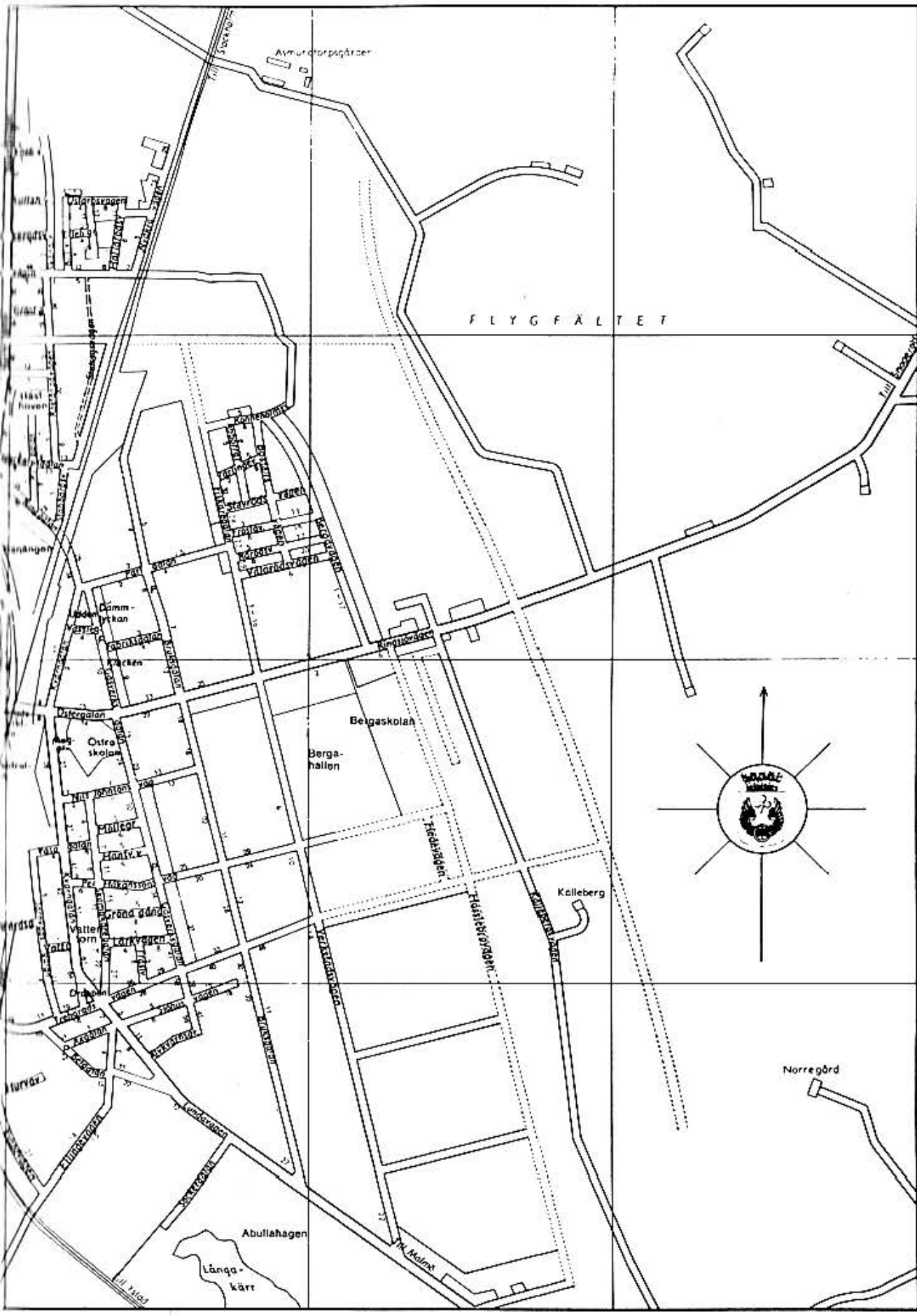
Genomfartsleden har två namn: *Möllerikevägen* från Hasslebro till kontorsinfarten och *Gunnarödsvägen* vidare mot egendomen Gunnaröd och Billinge. På ett avstånd av mindre än en kilometer från Hasslebro fanns förr utmed Rönneå fyra fall och fyra möllor: Hasslebro mölla eller Bro mölla, Bålamöllan, Rönnemölla och Stockamöllan. Bålamöllan är en sammansättning med ordet bål i betydelsen timmerstock, möllan som var byggd av bålar.

Wilhelm Sonessons Väg. Wilhelm Sonesson (1855—1931) skapade det moderna Stockamöllan, såväl industriföretaget som samhället.

Den backiga vägen upp till och förbi Stenbocksstenen har fått namnet *Stenbocksliden*.

1970

Ett genuint skånskt ord är rullebör, på rikssvenska skottkärra. Rullebören var förr något av en symbol för Stockamöllan. Numera har tillverkningen upphört och *Rullebörsvägen* erinrar således om en svunnen epok i företagets historia.

Utmed Rönneå och i dess närmaste omgivning finns ett rikt fågelliv. Detta är förklaringen till namnen *Strömstarevägen*, *Rödhakevägen* och *Näktergalsstigen*.

Lindarnas Väg ansluter till växligheten på platsen. En samling kvarnstenar har gett namn åt *Kvarnstensvägen*.

Rönnemöllevägen har uppkallats efter en av möllorna vid Rönneå.

Rönnedalsvägen har fått sitt namn efter en gammal gård nere vid ån, Rönnedal.

Utmed *Ollonbacken* finns ett rikt bestånd av bokar.

Den första gruppbebyggelsen i Stockamöllan, sammanlagt sju hus, uppfördes 1905—1910 invid en väg som sedan gammalt benämnts *Enetorpsvägen*. Här var förr enefälad.

Hyvlaregränd, *Svarvaregången* och *Sågareliden* syftar på yrken som tidigare utövats i Stockamöllan men som nu håller på att försvinna.

Gustaf Snickare var en känd yrkesman i Stockamöllan och tillika litet av ett original. Han dog i början på 1930-talet och har alltså gett namn åt *Gustaf Snickares Väg*.

Mickelborgsvägen går förbi egendomen Mickelborg. Ordet borg avsåg ursprungligen en befäst anläggning men så småningom fick även större gårdar denna beteckning. Mickel är en förkortning av Mikael och var förr ett vanligt dopnamn. Mickelborg nämnes första gången i Prästrelationerna 1691 och uppgives där vara byggt av Mickel Olsson.

* * *

REGISTER

Albert Sahlins Väg	16, 17, 19
Allmogevägen	25, 50
Allmänningen	46
Annexgatan	16, 36
Apelvägen	50
Atollgatan	17, 18, 20, 21, 22, 41
Axgatan	36
Backagårdsvägen	51
Bangårdsgatan	6, 53
Betgatan	11
Billesholmsvägen	49
Billingsvägen	49
Björkerödsvägen	49
Blinkarpsvägen	49
Blåklintsvägen	51
Bondevägen	25
Borgarebacken	47
Bosarpsvägen	49
Brandgatan	54
Bredablicksvägen	50
Bruksgatan	33, 35
Byavägen	25
Bygelvägen	25
Bäckagatan	19, 21
Bäckastigen	19, 22
Bäckavägen	19, 21, 22
Carl Engströms Park	16, 17
Christian E. Nilssonsgatan	16, 17, 18, 19, 21, 22
Christian Nilsgatan	17, 18
Christian Nilssons Väg	19, 22
Djurgården	42
Domarevägen	50
Dragonvägen	25
Dückers Väg	16

Edelbergsparken	16, 17, 43
Ekebacken	48
Ekenäs	20, 22
Ellebäcksgränd	50
Ellinge Snärje	33
Ellingevägen	36
Eneborgsvägen	49
Enetorp svägen	55, 58
Enskiftesvägen	26, 50
Fabriksgatan	33
Fiskaregatan	20
Forellgatan	41
Fredsgatan	19
Fridasro	27, 28
Fridasrovägen	27
Frostavägen	41
Fågelsångsvägen	47
Fäladen	46
Föreningsgatan	30
Föreningstorget	29, 30
Galtastigen	17, 19, 21, 22, 29
Gamla Kyrkogatan	7
Gasverksgatan	33, 36, 53
Genvägen	45
Gillesvägen	25, 50
Grindvägen	11
Grybyvägen	35
Gröna Torg	11, 54
Grönegatan	8
Gullarpsvägen	28
Gunnarödsvägen	55
Gustaf Snickares Väg	55, 58
Gyldestigen	45, 46
Göingevägen	32
Halabacken	27
Hallarödsvägen	49, 50
Hantverkarevägen	54
Harjagersvägen	50
Hasselgången	48
Hasslebrovägen	33

Hedevägen	33
Hurvavägen	54
Husarvägen	25
Hyvlaregränd	55, 58
Hästhagevägen	27
Höganäsvägen	49
Jerusalem	25
Jerusalemsvägen	27, 28
Jonassons Väg	16
Kanalgatan	16, 19, 29
Karlsro	28, 29
Karlsrobadet	23, 27, 28
Karlsrogatan	28
Kastbergavägen	35
Klövervägen	51
Kolonivägen	54
Korallgatan	41
Kronovägen	25
Kullahögsvägen	49
Kvarngatan	42
Kvarnstensvägen	55, 58
Kyrkogatan	12
Källeberg	33
Källebergsvägen	33, 35
Larmgatan	7, 8, 9
Laxgatan	41
Lilla Kvarngatan	16, 39
Lindarnas Väg	55, 58
Lloydstensromman	34
Lundavägen	33, 35, 36
Långåkra	27
Långåkravägen	27
Lärkvägen	54
Malmgatan	53
Mickelborgsvägen	55, 58
Mossavägen	45
Mångatan	17, 18, 48
Mäster Mårtens Väg	18, 48
Möllegränd	54

Möllerikevägen	55
Naturskyddsområdet	46
Nils Johnsons Väg	16, 39
Nils Kulneffs Väg	16
Norregatan	30, 36, 49, 50
Nya Kyrkogatan	7, 8
Nyåkravägen	49
Näktergalsstigen	55, 58
Odalvägen	25, 50
Odengatan	20
Ollonbacken	55, 58
Onsjövägen	30, 32, 50
Palmgatan	27
Per Håkanssons Väg	16, 32, 33, 36
Pilestrådet	19, 20, 21, 22
Remmarlövsvägen	23
Repslagaregatan	29
Ridstigen	25
Ringgatan	42
Ringsjövägen	35
Rosengången	48
Rullebörsvägen	55, 58
Rundelsgatan	29, 41, 42
Rusthållarebacken	25
Ryavägen	49, 50
Ryttarebacken	25
Rårödsvägen	41
Rödhakevägen	55, 58
Rönnebergavägen	50
Rönnedalsvägen	55, 58
Rönneholmsvägen	41, 50
Rönnemöllevägen	55, 58
Sahlins Park	20, 22, 51
Sahlins Väg	18, 21, 22, 51
Sallerupsvägen	11
Sandgränd	28
Saxåvägen	50
Selarpsvägen	28

Sjunnessons Väg	19, 20, 21, 22
Sjöstigen	53
Skogsvägen	47, 54
Skogvaktarromman	34
Skolgatan	48
Skyttebacken	48
Skytteskogen	20, 22, 48
Skäralidsvägen	49
Slottsstaden	49, 50
Slättervägen	28
Slätterängen	28
Smålandsvägen	29, 30
Snärjet	33
Solvägen	47, 54
Spinnarebacken	32, 43
Spolegatan	32, 43
Stabbarpsvägen	42
Staffansvägen	19, 22, 29
Stallgatan	19, 22, 29
Stallgången	17, 19, 22
Stallhagen	29
Stavrödsvägen	41
Stehagsvägen	42
Stenbocksliden	55
Stenslagaregatan	47
Stora Kvarngatan	39
Strömstarevägen	55, 58
Strövägen	28
Sturegatan	16, 17, 18, 19, 21, 22, 48
Svarvaregången	55, 58
Svinstallarna	17, 29
Synålsvägen	51
Sågareliden	55, 58
Södergatan	8
Södra Bangatan	7, 12
Tegelbruksvägen	32, 33
Tingsvägen	50
Torpstigen	30
Trastvägen	54
Trehäradsvägen	9, 11, 33
Trollsjögatan	20
Trollsjöparken	20, 22

Trulsagatan	18, 29
Trulsagången	29
Tröskevägen	29
Tvättedammen	42
Tåbelundsvägen	19, 45, 47, 54
Udden	42
Vallarevägen	29
Vallmovägen	51
Vasatorpet	54
Vasslegatan	32
Vattentornsgatan	54
Verkstadsvägen	33, 35
Videvägen	22
Videstråtet	22
Wilhelm Sonessons Väg	55
Vålarödsvägen	41
Vångavägen	29
Värtingevägen	41
Västergatan	23, 27, 36
Västerlånggatan	18, 29, 42, 53
Vävaregränd	32
Ystadvägen	8
Åbovägen	25
Åldermansvägen	25
Älvkvarnsgränd	36
Ängavägen	23, 27
Änkans Skog	46
Äselunden	51
Äsevägen	51
Östarpsvägen	49
Östergatan	6, 36, 39

Eslövs museums skriftserie:

1. Sallius, J.: När järnvägen kom till byn.
2. Ek, Sven B: Tre svartkonstböcker.
3. Ek, Sven B: Stadens födelse.
4. Tveiten, Hallvard: Karaby-Jens och hans visor.
5. Arvastson, Allan: På Dückrarnas tid.
6. Sallius, J.: Gatunamn i Eslöv.
7. Sallius, J.: Gatunamn i Eslöv. Del II.